

Forvaltningsplan for Pasvik naturreservat

Sør-Varanger kommune

Forsidefoto

Øverst til venstre: Gjøkbukta – Foto: Bjørnar Strøm-Hågensen/Fylkesmannen i Finnmark

Øverst til høyre: Sangsvaner – Foto: Steinar Wikan

Midten til venstre: Bygning på Noatun – Foto: Bjørnar Strøm-Hågensen/Fylkesmannen i Finnmark

Midten til høyre: Utsikt nordover mot Nyrud – Foto: Jan Erik Knutsen/Fylkesmannen i Finnmark

Nederst til venstre: Årlig norsk-russisk fugleregistrering fra båt – Foto: Paul Eric Aspholm/Bioforsk Svanhovd

Nederst til høyre: Brorester i Pasvikelva – Foto: Jaqueline Randles/Fylkesmannen i Finnmark

Forvaltningsplan for Pasvik naturreservat Sør-Varanger kommune

Formålet med naturreservatet er å bevare:

Et våtmarksområde som er et svært viktig hekke- og rasteområde for en rekke arter av ender, gjess, vadere og sangsvane.

Deler av Pasvikelva hvor det opprinnelige elveleiet er intakt.

En klassisk lokalitet med rik natur- og kulturhistorie med stor vitenskapelig og pedagogisk verdi samt å utvikle naturvernsamarbeidet med Russland

Forord

Fylkesmannen i Finnmark forvalter Pasvik naturreservat etter en egen verneforskrift. Denne forskriften gjør rede for formålet med vernet og hvilke regler som gjelder for ulike typer aktiviteter. Verneforskriften er kortfattet og gir et visst rom for skjønn. I den praktiske og daglige forvaltningen av verneområdet er det derfor behov for en forvaltningsplan som utdyper og konkretiserer verneforskriften.

En forvaltningsplan skal gi økt forutsigbarhet for rettighetshavere og brukere i spørsmål knyttet til forvaltningen av verneområdet, samt være et praktisk hjelpemiddel til å ivareta verneformålet. Forvaltningsplanen omtaler brukerinteresser som berøres av verneforskriften, og redegjør mer detaljert enn verneforskriften for hvordan ulike forvaltningsmessige problemstillinger skal håndteres.

Det er viktig å merke seg at forvaltningsplanen ikke kan åpne opp for tiltak eller aktiviteter ut over rammene som verneforskriften setter. Forvaltningsplanen kan heller ikke innføre strengere restriksjoner enn det verneforskriften tilsier. Det er første gang det lages en forvaltningsplan for reservatet, og planen bør revideres hvert tiende år eller ved behov.

Fylkesmannen har under utarbeidelse av planen hatt tett dialog med en referansegruppe hvor ulike interesser i Pasvik naturreservat har vært representert. Referansegruppa har bestått av Reinbeitedistrikt 5A/C – Pasvik, Finnmark fylkeskommune v/areal- og kulturvern avdelinga, Forsvaret v/Garnisonen i Sør-Varanger, Grensekommisariatet, Forum for natur og friluftsliv – Finnmark, Øvre Pasvik bygdelag, Pasvik Kraft AS, Øst-Finnmark politidistrikt, Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark og berørte grunneiere. Forvaltningsplanen har vært til faglig gjennomgang hos Direktoratet for naturforvaltning (som 1. juli 2013 skiftet navn til Miljødirektoratet) før den ble sendt på høring. Etter høringen er det gjort noen endringer før direktoratet har godkjent den endelige forvaltningsplanen.

Takk til referansegruppa og alle andre som har kommet med innspill og uttalelser til arbeidet med forvaltningsplanen. Vi takker også Øvre Pasvik nasjonalparkstyre som velvillig har lånt ut nasjonalparkforvalter Rolf Kollstrøm til oss. Hans kompetanse om reservatet har vært til stor nytte i forbindelse med slutføringen av planen.

Vi takker også Bjørnar Strøm-Hågensen som skrev forvaltningsplanen i den tiden han jobbet hos oss.

Vadsø, 26.9.2013

Bente Christiansen
fylkesmiljøvernsjef

Fylkesmannen i Finnmark Statens hus 9815 VADSØ www.fylkesmannen.no	FMFI Rapport nr: 2013:1
	ISSN 0800 - 2118
	Dato: 26. 9. 2013
Tittel: FORVALTNINGSPLAN FOR PASVIK NATURRESERVAT	
Forfattere: Bjørnar Strøm-Hågensen og Jan Erik Knutsen, Fylkesmannen i Finnmark	
Godkjenningsvedtak: Godkjenningsvedtak fattet av Direktoratet for naturforvaltning den 20.6.2013.	
Oppsummering: Pasvik naturreservat ble opprettet 15. oktober 1993. Formålet med vernet er blant annet å bevare et våtmarksområde som et viktig hekke- og rasteområde for en rekke fuglearter. Fylkesmannens samarbeid med russiske miljøvernmyndigheter i det felles naturreservatet inngår i dag i miljøvernsamarbeidet mellom Norge og Russland. Reservatet er en del av Pasvik – Inari Trilateral Park og European Green Belt. Pasvikdalen er en nordvestlig utløper av sibirsk taiga, og er kjent for sin store artsrikdom. Dette har sammenheng med at området er nordvestgrense for flere sibirske plante- og dyrearter som ellers er sjeldne i Norge. Pasvik naturreservat omfatter den lengste og mest intakte gjenværende strekningen av Pasvikelvas opprinnelige vassdragsnatur. Fjærvann er et sentralt og viktig område for våtmarksfugl, og naturreservatet er internasjonalt anerkjent som spesielt viktig for hekkende, rastende og trekkende våtmarksfugl, gjennom Ramsarkonvensjonen. Tema som tas opp i forvaltningsplanen er blant annet reindrif, vannkraft, grenseoppsyn, natur- og kulturhistorie, samt gjengroing og skjøtsel av elvesnelle. Forvaltningsplanen trekker opp utfordringer og retningslinjer for forvaltningen av området i forhold til disse og andre temaer. Hovedmålsetningen for forvaltningen av Pasvik naturreservat er at området skal forvaltes slik at naturkvalitetene i området bevares på lang sikt. Dette gjøres blant annet gjennom en tiltaksplan som skal bidra til at bevaringsmålene oppnås. Med denne forvaltningsplanen styrkes fokuset på området verneverdier, og brukerinteressene sikres en forutsigbar forvaltning.	

Office of the Finnmark County Governor (Fylkesmannen i Finnmark) Statens hus 9815 VADSØ www.fylkesmannen.no	FMFI Report nr: 2013:1
	ISSN 0800 - 2118
	Date: 26.09. 2013
<p>Title: MANAGEMENT PLAN OF PASVIK NATURE RESERVE</p> <p>Authors: Bjørnar Strøm-Hågensen and Jan Erik Knutsen, Office of the Finnmark County Governor (Fylkesmannen i Finnmark)</p>	
<p>Approval Decision: Approval Decision is made by the Directorate for Nature Management on 20.06.2013.</p>	
<p>Summary: Pasvik nature reserve was established on 15th October 1993. The purpose of protection among other is to preserve a wetland area which is important for nesting and resting for numerous bird species. The cooperation between the Office of the Finnmark County Governor and Russian Environmental Authorities regarding the joint nature reserve is an integrated part of the environmental cooperation between Norway and Russia. The reserve is a part of Pasvik - Inari Trilateral Park and the European Green Belt.</p> <p>Pasvik river valley is located on the north western edge of the Siberian taiga and is known for its biodiversity; it is the north western distribution range for several Siberian plant and animal species that are otherwise rare in Norway. Pasvik nature reserve covers the longest and most pristine remaining stretch of the original Pasvik River basin ecosystem. The <i>Fjærvann</i> ("feather lake") area in the core of the reserve is important for wetland birds. The nature reserve is internationally recognized as particularly important nesting and resting area for migratory wetland birds, through the Ramsar Convention.</p> <p>Topics addressed in the management plan include reindeer herding, hydropower, border surveillance, natural and cultural history, as well as overgrowth and management of the water horsetail. The management plan sets out the challenges and draws guidelines for the management of the protected area in relation to these and other topics.</p> <p>The main objective of the management of Pasvik nature reserve is that the area should be sustainable managed in order to preserve the natural qualities of the area in the long term. This will be done through an action plan to ensure that the conservation objectives are achieved.</p> <p>The management plan enhances the focus on the area's conservation values and user interests are ensured a predictable management.</p>	

<p>Finnmárkku fylkkamánni Stáhta viessu 9815 ČÁHCESUOLU www.fylkesmannen.no</p>	<p>FMFI Raporta nr.: 2013:1 ISSN 0800 - 2118 Dáhton: 26. 9. 2013</p>
<p>Bajilčála: BÁHČAVEAJI LUONDDUMEAHCII HÁLDDAŠANPLÁNA</p> <p>Čállit: Bjørnar Strøm-Hågensen ja Jan Erik Knutsen, Finnmárkku fylkkamánni</p>	
<p>Dohkkehanmearrádus: Luondduhálddašandirektoráhta lea dahkan dohkkehanmearrádusa 20.6.2013:s.</p>	
<p>Čoahkkáigeassu: Báhčaveaji luonddumeahcci ásahuvvui golggotmánu 15.b.1993:s. Suodjaleami ulbmil lea earret eará bisuhit ovttá njuoskaeananguovllu mii lea dehálaš bessen- ja bisánansadji muhtun loddešlájaid. Fylkkamánni ovttasbargu ruošša eiseválddiiguin oktasaš luonddumeahcci oktavuodas lea oassin dálá birasgáhttenovttasbarggus mii lea gaskal Norgga ja Ruošša. Luonddumeahcci lea oassin Báhčaveaji – Anára golmmaoasat párkkas ja European Green Beltas.</p> <p>Báhčaveaileahki lea guovlun sibirijálaš goahccevuovdi oarjesuorrái, ja lea beakkán daid ollu iešguđetlágan šlájaid geažil. Dát lea danin go guovllu lea davvioarjerádji ollu sibirijálaš šaddo- ja eallišlájaid mat muđui leat vátnásat Norggas. Báhčaveaji luonddumeahccái gullá dat guhkimus ja eanemus duohtatkeahces gaskka Báhčaveaiejoga báhcán álgoálgosaš čázádatluonddus. Pøzzjäu'rr/Fjærvann lea guovddáš ja dehálaš guovlu gálániidda, ja luonddumeahcci lea riikkaidgaskasaččat, Ramsarkonvenšuvnna bokte, dohkkehuvvon leat earenoamáš dehálaš bessen-, bisánan- ja čáđa johttin guovlun gálániidda.</p> <p>Fáttát mat váldojit ovdan hálddašanplánas leat earret eará boazodoallu, čáhcefápmu, rádjegoziheapmi, luonddu- ja kulturhistorjá, vásáiluvvan ja bohccosuoinni dikšun. Hálddašanplána čilge hástalusaid ja njuolggadusaid guovllu hálddašeapmái dáid ja eará fáttáid ektui.</p> <p>Báhčaveaji luonddumeahcci hálddašanplána válđoáigumuš lea ahte guovlu galgá hálddašuvvot nu ahte luonddukvalitehtat bisuhuvvojit guhkit áigái. Dát dahkkojuvvo earret eará doaibmaplána bokte mainna joksá bisuhanjoksanmeriid.</p> <p>Dáinna hálddašanplánain biddjo eanet fokusa guovllu suodjalanárvvuide ja sihkarastá geavaheaddjiberoštumiide einnostahtti hálddašeami.</p>	

<p>Fylkesmannen i Finnmark Statens hus 9815 VADSØ www.fylkesmannen.no</p>	<p>FMFI Raportti nro 2013:1</p> <p>ISSN 0800 - 2118</p> <p>Pvm: 26. 9. 2013</p>
<p>Otsikko: PAATSJOEN LUONNONPUISTON (PASVIK NATURRESERVAT) HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA</p> <p>Laatijat: Bjørnar Strøm-Hågensen ja Jan Erik Knutsen, Finnmarkin lääninhallitus</p>	
<p>Hyväksymispäätös: Hyväksymispäätöksen on tehnyt Direktoratet for naturforvaltning (Luonnonhoitohallitus) 20.6.2013.</p>	
<p>Yhteenveto:</p> <p>Paatsjoen luonnonpuisto perustettiin 15. lokakuuta 1993. Suojelun tavoitteena oli muun muassa säilyttää kosteikkoalue useiden lintulajien pesimis- ja levähdyspaikkana. Lääninhallituksen yhteistyö Venäjän ympäristöviranomaisten kanssa yhteisellä luonnonpuistoalueella on nykyään osa Norjan ja Venäjän ympäristöyhteistyötä. Luonnonpuisto on osa Pasvik-Inari Trilateral Park –aluetta ja Euroopan Vihreää Vyöhykettä.</p> <p>Paatsjoen laakso sijaitsee pohjoisen havumetsävyöhykkeen luoteisreunalla, ja se tunnetaan lajirikkaudesta, joka johtuu useista luoteisrajallaan elävistä Siperian kasvi- ja eläinlajeista, jotka ovat harvinaisia muualla Norjassa. Paatsjoen luonnonpuiston alueella on pisin ja koskemattomin jäljellä oleva osa Paatsjoen alkuperäistä vesiluontoa. Höyhenjärvi /Fjærvann on keskeinen ja tärkeä kosteikkolintualue, ja luonnonpuisto tunnustetaan kansainvälisesti Ramsar-alueena erityisen tärkeäksi pesiville, levähtäville ja muuttaville kosteikkolintulajeille.</p> <p>Hoito- ja käyttösuunnitelmassa käsiteltäviä aiheita ovat muun muassa porotalous, vesivoima, rajavalvonta, luonnon- ja kulttuurihistoria sekä umpeen kasvaminen ja järvikortteen hoito. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa otetaan esille alueen hoidon ja käytön haasteita ja periaatteita mainittujen ja muiden aiheiden suhteen.</p> <p>Päätavoitteena Paatsjoen luonnonpuiston hoidossa ja käytössä on, että alueen luonnonarvot säilyvät pitkällä aikavälillä. Tämä toteutetaan muun muassa toimenpidesuunnitelmalla, jonka avulla säilyttämistavoitteet saavutetaan.</p> <p>Tällä hoito- ja käyttösuunnitelmalla kohdistetaan voimakkaampaa huomiota alueen suojeluarvoihin ja varmistetaan käyttäjien intressit ennakoitavalla käytännöllä.</p>	

<p>Офис губернатора губернии Финнмарк (Губернатор Финнмарка) Статенс хюс 9815 Вадсё www.fylkesmannen.no</p>	<p>FMFI Номер доклада: 2013:1</p> <p>ISSN 0800 - 2118</p> <p>Дата: 26.09. 2013</p>
<p>Название: ПЛАН ОРГАНИЗАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРИРОДНОГО ЗАПОВЕДНИКА «ПАСВИК»</p> <p>Авторы: Бьёрнар Стрём-Хогенсен, Ян Эрик Кнутсен, Офис Губернатора Губернии Финнмарк (Губернатор Финнмарка)</p>	
<p>Решение об одобрении: Одобрено Директоратом по природопользованию 20 июня 2013г.</p>	
<p>Резюме: Природный заповедник «Пасвик» был образован 15 октября 1993г. Одна из важнейших целей его создания - сохранение водно-болотных угодий, являющихся местом отдыха и гнездования многочисленных видов птиц. Сотрудничество между Офисом Губернатора Губернии Финнмарк и российскими экологическими ведомствами по вопросам совместного природного заповедника является неотъемлемой частью природоохранного сотрудничества между Норвегией и Россией. Заповедник является частью Трехстороннего Парка «Пасвик-Инари» и Зеленого Пояса Европы.</p> <p>Долина реки Паз, расположенная на северо-западной границе сибирской тайги, известна своим биоразнообразием; это северо-западная граница распространения ряда сибирских видов флоры и фауны, которые являются редкими в других частях Норвегии. В природный заповедник «Пасвик» входит самый протяженный, сохранившийся в первоначальном виде участок экосистемы бассейна реки Паз. Район озера Фъярван (Перьевое озеро) – центральная часть заповедника, важен для птиц водно-болотных угодий. Природный заповедник признан на международном уровне, Рамсарской Конвенцией, поскольку является местом гнездования и отдыха перелетных птиц водно-болотных угодий.</p> <p>Проблемы, затронутые в плане Организационной Деятельности, включают в себя оленеводство, гидроэнергетику, пограничный контроль, природную и культурную историю, а также зарастание водоемов хвощем и управление этим процессом. План Организационной Деятельности определяет задачи и дает рекомендации по различным вопросам, касающимся управления охраняемой территорией.</p> <p>Основная цель Плана - устойчивое управление территорией заповедника «Пасвик» для сохранения его природных особенностей на продолжительный срок.</p> <p>План организационной деятельности концентрирует внимание на важности сочетания интересов сохранения территории и ее разумного использования.</p>	

Innhold

Forord	4
1 Innledning	11
1.1 Pasvik naturreservat.....	11
1.2 Ramsarkonvensjonen.....	12
1.3 Verneforskriften.....	12
1.4 Sentrale prinsipper	13
2 Områdebeskrivelse	15
2.1 Naturgeografi	15
2.2 Vannkraft og vannstand	16
2.3 Eiendomsforhold	17
2.4 Naturmiljø.....	18
2.5 Natur- og kulturhistorie	23
2.6 Internasjonalt samarbeid	26
2.7 Forvaltningsmål og bevaringsmål.....	28
3 Brukerinteresser	31
3.1 Friluftsliv og fuglekikking	31
3.2 Reindrift.....	34
3.3 Grenseoppsyn og politi.....	35
3.4 Bygg og inngrep	38
3.5 Motorferdsel og veier.....	42
3.6 Forskning og undervisning	43
4 Forvaltningsoppgaver	44
4.1 Gjengroing i Gjøkbukta.....	44
4.2 Opprydding	46
4.3 Naturovervåkning	46
4.4 Formidling	46
4.5 Oppsyn.....	49
5 Saksbehandling	50
6 Referanser	53
Vedlegg 1: Verneforskrift	55
Vedlegg 2: Naturmangfoldloven kapittel II og § 48	57
Vedlegg 3: Oversikt over planlagte skjøtsels- og forvaltningstiltak	60
Vedlegg 4: Vannfugl i Pasvik naturreservat	62

1 Innledning

1.1 Pasvik naturreservat

Pasvik naturreservat ble opprettet 15. oktober 1993 etter initiativ fra Fylkesmannen i Finnmark. Fylkesmannen foreslo for Guvernøren i Murmansk å etablere et felles norsk-russisk verneområde rundt Fjærvann. Fylkesmannens samarbeid med russiske miljøvernmyndigheter i det felles naturreservatet inngår i dag i miljøvern samarbeidet mellom Norge og Russland. Reservatet er en del av Pasvik – Inari Trilateral Park og European Green Belt. Reservatet er også et av fire Ramsarområder i Finnmark.

Pasvik naturreservat (*figur 1*) har stor betydning som raste- og hekkeområde for en rekke arter av ender, gjess, vadere og sangsvaner. Området ligger mellom Hestefoss og Jordarfoss, og består av deler av Pasvikelva med omkringliggende myr, hvorav noe er skogkledd. Det er naturreservat på begge sider av grensen, noe som til sammen omfatter ca. 166 km². Det russiske Pasvik Zapovednik ble etablert i 1992, og er ca. 147 km². Pasvik naturreservat på norsk side er ca. 19 km², hvorav ca. 4,6 km² er vannareal. Pasvik naturreservat er båndlagt som naturvernområde i Sør-Varanger kommunes arealplan.

Figur 1: Pasvik naturreservat, her merket med røde grenser, ligger øst i Finnmark fylke inntil grensen mot Russland.

Et naturreservat vernet etter naturvernloven er et område som har urørt, eller tilnærmet urørt natur eller utgjør en spesiell naturtype og som har særskilt vitenskapelig eller pedagogisk betydning eller som skiller seg ut ved sin egenart.

1.2 Ramsarkonvensjonen

Ramsarkonvensjonen trådte i kraft 21. desember 1975 med formål om å beskytte våtmarksområder generelt og leveområder for vannfugl spesielt. Etter hvert har målsetningen blitt utvidet, og omfatter i dag ivaretagelse av våtmarker både som leveområde for flora og fauna, og som viktig naturressurs for mange mennesker. Direktoratet for naturforvaltning er norsk vitenskaps- og forvaltningsmyndighet for konvensjonen.

Konvensjonen har i dag tre hovedpilarer:

- å forvalte internasjonalt viktige våtmarksområder (Ramsarområder) slik at deres økologiske funksjoner opprettholdes
- å sørge for fornuftig, bærekraftig bruk av våtmarksområder i forvaltning og arealplanlegging, herunder bl.a. kartlegge og gjennomføre verneplaner for våtmarker
- deltagelse i internasjonalt samarbeid om våtmarksområder – for eksempel bistandssamarbeid

19. mars 1996 ble Pasvik naturreservat anerkjent som et spesielt viktig våtmarksområde gjennom Ramsarkonvensjonen. Pasvik naturreservat oppfyller følgende kriterier:

1. Økosystemet er nært knytta til elva med sakteflytende vann, noen få stryk og med mange grunne bukter med rik vannvegetasjon som kontrast til de mindre produktive omgivelsene. Området er en nordvestlig utløper av sibirisk taiga, og nordvestgrense for mange plante- og dyrearter som er vanlige i Russland men ellers er sjeldne i Norge.
2. Området er viktig for mange arter, blant dem en rekke rødlista arter.
3. I tillegg til å være et viktig område for en rekke arter av våtmarksfugl, er området også viktig for en rekke boreale arter med begrenset utbredelse i Europa, som haukugle og lappugle. Området er på lista over "Important Bird Areas in Europe" (Heath and Evans 2000). Våtmarksområdet langs Pasvikelva er sjeldent rikt og variert sammenliknet med andre elver som renner ut i Barentshavet. Våtmarksområdene i Øvre Pasvik regnes som noen av de rikeste våtmarksområdene i Skandinavia, og er svært viktig for fuglelivet.
4. Området er svært viktig for hekkende, rastende og trekkende arter av våtmarksfugl.

(kilde: RIS¹-skjema 2012 under utarbeidelse)

Norge har forpliktet seg til å sikre den økologiske funksjonen til de 51 Ramsarområdene sine gjennom bærekraftig forvaltning som bygger på beste tilgjengelige kunnskap om områdenes verdier og tålegrenser. Forvaltningsplaner skal utarbeides for samtlige områder, og kontroll og overvåking skal gjennomføres inne i områdene og i tilgrensende influensarealer og buffersoner. Hvert tredje år rapporterer medlemslandene til Ramsarkonvensjonen om status for de utpekte Ramsarområdene. Videre er det krav om løpende rapportering ved eventuell risiko for endringer i økologisk karakter, tilstand eller status i Ramsarområdene.

1.3 Verneforskriften

Ved opprettelse av et verneområde vedtas en verneforskrift. Verneforskriften gjør rede for formålet med verneområdet, og verneformålet er retningsgivende for den videre forvaltningen av området.

Verneforskriften (se vedlegg 1 - *Verneforskrift*) beskriver i kapittel IV og V hvilke regler som gjelder for ulike typer tiltak og aktiviteter. Noen tiltak og aktiviteter krever skriftlig tillatelse fra

¹ RIS: Ramsar Information Sheet

Fylkesmannen i Finnmark. Disse er beskrevet i verneforskriften kapittel VI. Fylkesmannen kan gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene utover tiltak og aktiviteter beskrevet i kapittel VI (se kapittel 5 – *Saksbehandling*).

Formålet med vernet av Pasvik naturreservat er:

- **å bevare et våtmarksområde som er et svært viktig hekke- og rasteområde for en rekke arter av ender, gjess, vadere og sangsvane.**
- **å bevare deler av Pasvikelva hvor det opprinnelige elveleiet er inntakt.**
- **å bevare en klassisk lokalitet med rik natur- og kulturhistorie med stor vitenskaplig og pedagogisk verdi.**
- **samt å utvikle naturvernsamarbeidet med Russland.**

1.4 Sentrale prinsipper

Retningslinjer for forvaltningsplanarbeidet

I henhold til naturmangfoldloven § 7 (se vedlegg 2 - *Naturmangfoldloven kapittel II og § 48*) skal prinsippene i lovens §§ 8 – 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Prinsippene kommer også til anvendelse ved utarbeidelse av forvaltningsplaner, og det skal fremgå av planen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt. Forvaltningsmålene i lovens §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen.

Vurderinger etter naturmangfoldloven

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8) for denne forvaltningsplanen kommer fra en rekke skriftlige kilder (se kapittel 6 – *Referanser*), samt erfaringsbasert kunnskap fra Statens naturoppsyn og de lokale brukere av området. Det foreligger mye og detaljert kunnskap om naturmiljøet, og fuglefaunaen er godt kartlagt, men det er ikke gjort naturtypekartlegginger i reservatet. Fylkesmannen har hatt et godt grunnlag for å vurdere behovet for ulike tiltak og fastsette bevaringsmål. For forvaltningsplanen som helhet er kunnskapsgrunnlaget godt, og føre-var-prinsippet (§ 9) tillegges derfor liten vekt. Noen tiltak krever kartlegging og vurdering av behov før den videre fremdriften fastsettes. Dette er beskrevet for det enkelte tiltaket (se vedlegg 3 – *Oversikt over planlagte skjøtsels- og forvaltningstiltak*).

Skjøtselstiltaket "Slått av elvesnelle i Gjøkbukta" (se kapittel 4.1 – *Gjengroing i Gjøkbukta*) er basert på både faglige vurderinger og erfaringsbasert kunnskap, herunder reindriftas erfaringer med slått av elvesnelle. Skjøtselstiltaket vil tilpasses en slik erfaringsbasert høsting, jf. prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12). I tilknytning til skjøtsele vil nye undersøkelser gjennomføres for å bedre kunnskapen om effekten av slått på naturmiljøet. En skjøtseleplan vil utarbeides på bakgrunn av nye erfaringer fra prøveslått og de kartlegginger som er planlagt under kapittel 4.1.

Prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10) ligger bak alle vurderinger om tiltak og tilrettelegging i denne forvaltningsplanen. Forvaltningsplanen beskriver tidligere og nåværende bruk, og dette kan gjøre det lettere å vurdere den samlede belastningen som påvirker naturmiljøet i konkrete saker.

Prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) får ikke særlig betydning, ettersom verneforskriften allerede legger vesentlige begrensinger på hvilke tiltak som kan gjennomføres. Prinsippet kan benyttes til å sette tyngende vilkår i dispensasjonssaker hvor aktiviteter kan skade naturmiljøet.

Figur 2: Også elgen trives godt i Pasvik naturreservat. Foto: Rolf Kollstrøm

Verneforskriften tillater ikke aktiviteter som kan ha negativ innvirkning på naturmiljøet. Forvaltningsplanen er utarbeidet innenfor de restriksjoner som følger av verneforskriften. Fylkesmannen vurderer det slik at utarbeidelse og oppfølging av denne forvaltningsplanen vil være positivt for naturtypene, økosystemet og artene i Pasvik naturreservat, jf. forvaltningsmålene i §§ 4 og 5.

2 Områdebeskrivelse

2.1 Naturgeografi

Pasvikdalen er en vestlig utløper av sibirsk taiga, og er kjent for sin store artsrikdom. Dette har sammenheng med at området er nordvestgrense for flere sibirske plante- og dyrearter som ellers er sjeldne i Norge. Pasvikdalen har et typisk innlandsklima med varme somre og kalde vintre. Gjennomsnittlig årstemperatur på Svanvik er 0 °C, og gjennomsnittlig årsnedbør er 350 mm – 400 mm.

Landskapet består av lave fjell, morenelandskap og smeltevannsavsetninger fra istiden. Innimellom ligger flate vidder med mange myrer og små vann. Grunnforholdene består av fluviale, glasiale og marine avsetninger, mye myr, men også sandmoreneprofiler. Det er utviklet podsol på en del lokaliteter.

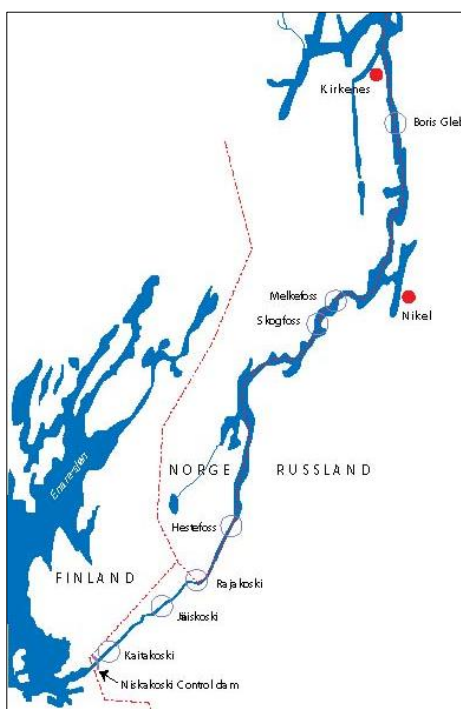
Figur 3: Høststemning ved Bjørnholmen – Foto: Bente Christiansen/Fylkesmannen i Finnmark

Vannarealet i Pasvik naturreservat utgjør ca. 23 % av det totale arealet. Landarealene består av myr (ca. 20 %), skogkledd myr (ca. 32 %) og barskog (ca. 17 %). I tillegg er det mindre arealer med lauvskog (ca. 2 %), blandingsskog (ca. 5 %) og annen jorddekt fastmark (ca. 1 %).

2.2 Vannkraft og vannstand

Pasvikelva renner fra Enaresjøen i Finland og ut i Bøkfjorden ved Kirkenes. De fleste vannfallene er utbygd til vannkraftproduksjon og i alt syv vannkraftverk utnytter elvas energi (figur 4). Fem av kraftverkene er russiske og to er norske.

Russiske Hestefoss kraftverk med Hestefosdammen som reguleringsmagasin, grenser i sørøst mot Pasvik naturreservat. Reguleringene som gjøres her påvirker direkte vannstanden i Pasvik naturreservat. Norske Pasvik Kraft AS produserer fornybar energi ved Melkefoss og Skogfoss i Pasvikelva, begge nedstrøms og nord for Pasvik naturreservat. Reguleringer ved Skogfoss, som er det norske kraftverket som ligger nærmest Pasvik naturreservat, påvirker vannstanden fra kraftverket og sørover til Jordanfoss, herunder området Tjærebukta hvor vannstanden måles.

Figur 4: Oversikt over de syv kraftverkene i Pasvikelva. Kilde: Pasvik Kraft AS

Ved Jordanfoss like nord for naturreservatet, er det et smalt strykparti som sterkt bremser påvirkningen av vannstanden i Pasvikelva sørover inn i naturreservatet. Pasvik Kraft AS har en vannmålestasjon på Vaggetem i Tjærebukta, hvor vannstanden overvåkes kontinuerlig, og sjekkes tre ganger i døgnet via et fjernmålingssystem. Vannstanden her reguleres mellom høyeste regulerte vannstand (HRV) og laveste regulerte vannstand (LRV). Disse er hhv. 51,87 moh. og 51,00 moh, noe som gir en maksimal variasjon i vannstand på 87 cm. Som oftest varierer vannstanden med 20 cm. Om vannstanden blir høyere eller lavere enn henholdsvis HRV eller LRV, går det en alarm hos vakta i Pasvik Kraft. Vannstand og vannstandsvariasjonen er en viktig parameter for fuglelivet i naturreservatet. Vannstandsmålingen nedstrøms verneområdet gir et relativt bilde på vannstanden og variasjonen i naturreservatet.

Reguleringsdammer, innsjøer og nærliggende myrområder har stor kapasitet til å ta imot smeltevann om våren. Ved normale og lave vannmengder om våren gjør reguleringene at det ikke blir noen merkbar flom i elva. Ved store vårflokker vil vannstanden øke.

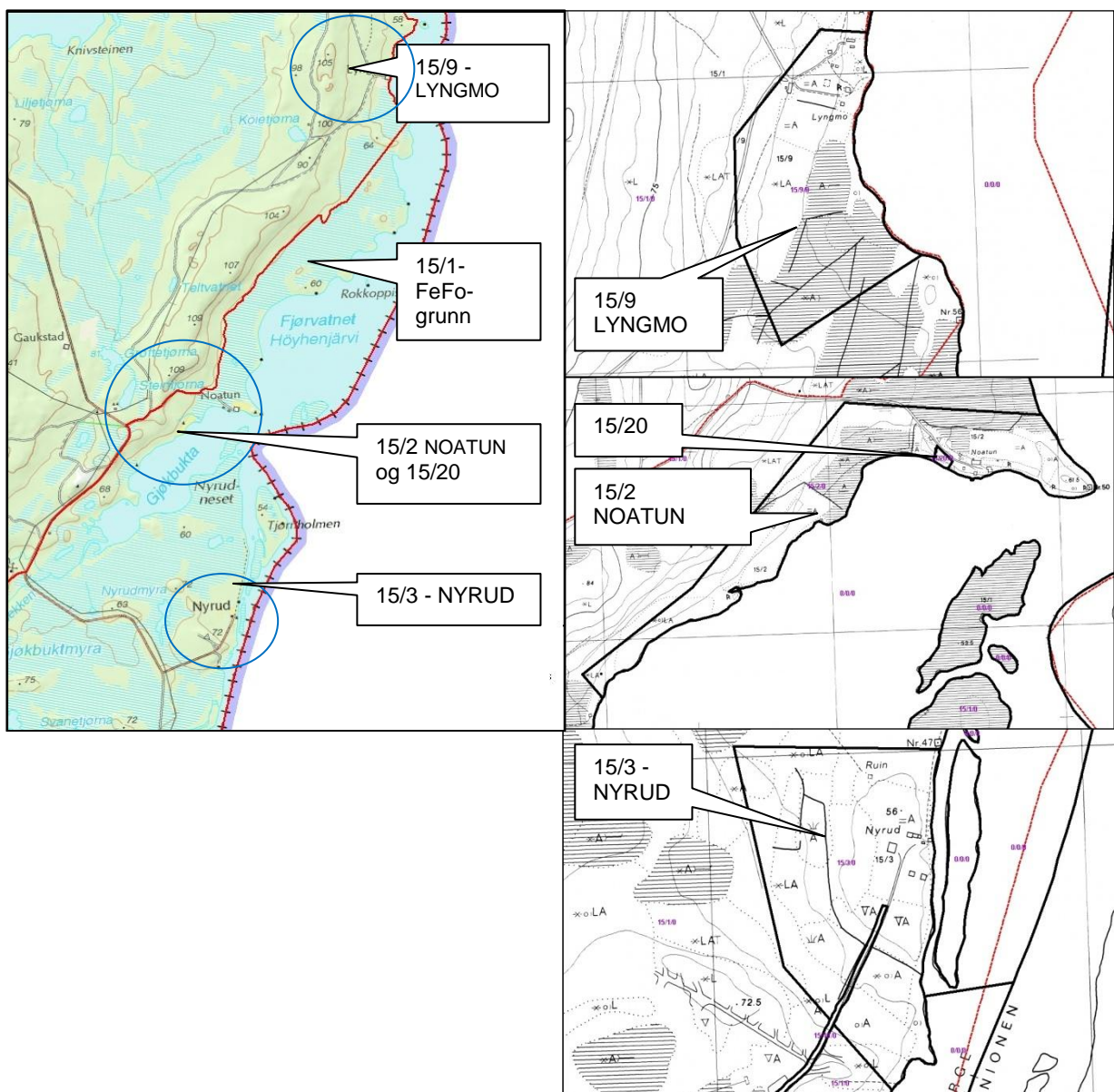

2.3 Eiendomsforhold

Pasvik naturreservat berører tre eiendommer i tillegg til en naboeiendom nord i reservatet (figur 5). Øvrig grunn i reservatet er Finnmarkseiendommens (FeFo) grunn. I den videre teksten benevnes eiendommer med store bokstaver.

Disse eiendommene er:

- Gnr/Bnr 15/2 – Eiendommen NOATUN, eier: Gunnar Sch. Kollstrøm
- Gnr/Bnr 15/20 – Eiendom på Noatun, eier: Rolf E. Sch. Kollstrøm
- Gnr/Bnr 15/3 – Eiendommen NYRUD, eier: Statsbygg
- Gnr/Bnr 15/1 – Finnmarkseiendommens grunn
- Gnr/Bnr 15/9 – Naboeiendommen LYNGMO, eier: Trond Ronny Tennes/ Hwee Kheng Teo

Figur 5: Kartet til venstre viser oversikt over eiendommenes beliggenhet. Til høyre vises kart med eiendomsgrenser til de respektive eiendommer/naboeiendom. Reservatgrenser er røde, eiendomsgrenser er sorte.

2.4 Naturmiljø

Våtmark og elv

Pasvikvassdraget består av en kjede av innsjøer, med korte elvestryk og fossefall imellom. Syv vannfall er utbygd til vannkraftproduksjon. Pasvik naturreservat omfatter den lengste og mest intakte gjenværende strekningen av Pasvikelvas opprinnelige vassdragsnatur. Fjærvann er et sentralt og viktig område for våtmarksfugl, og naturreservatet er internasjonalt anerkjent som spesielt viktig for hekkende, rastende og trekkende våtmarksfugl, gjennom Ramsarkonvensjonen.

Området Tjærebukta, Ruskebukta og Fjærvann kan karakteriseres som en reguleringsdam, som sammen med de store myrområdene rundt, har stor evne til å ta imot smeltevann om våren. Dermed unngås store flommer. Pasvikelva er et særegent vassdrag, hvor betydelige mengder organisk materiale tilføres fra skog og myr i nedbørsfeltet. Sammen med høye sommertemperaturer gir dette en høy biologisk produksjon, som gjør Pasvikelva til en av de mest artsrike elver i Norge, med 35 ulike arter av vannplanter registrert. Store områder med tett vegetasjon av elvesnelle og starr, takrørkratt i stille bukter, og kratt av vier og bjørk langs strender og på holmer, gir området et frodig preg.

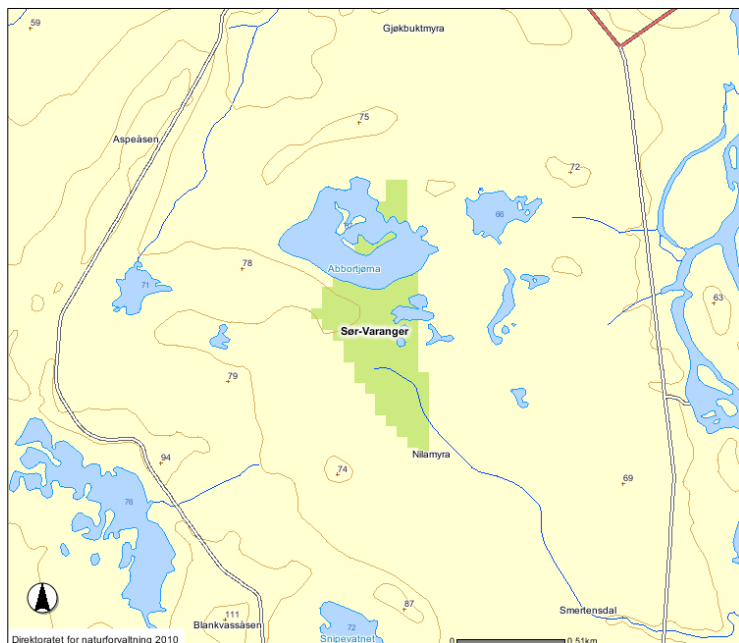
Vannet er grunt og har høy produktivitet, med velutviklet vann- og strandvegetasjon. Vegetasjonen er velutviklet fordi den ikke rives opp under flomperioder. Strandvegetasjonen i Gjøkbukta består hovedsakelig av elvesnelle, som over tid har ført til gjengroing av åpent vannspeil (figur 6).

Figur 6: Gjøkbukta sett fra Noatun. Elvesnellevegetasjonen har økt de siste årene, noe som fører til reduksjon av åpent vannspeil – Foto: Geir Arnesen/Ecofact

Myrene i reservatet, Nilamyra (Niilajänkä), Gjøkbuktmyra og Nyrudmyra brukes i tilknytning til elva av hekkende og rastende våtmarksfugl. Myrene har svært fine utforminger av starrmyr. I dag er det ikke påvist palsmyr i området, men man finner ulike suksesjoner etter døde palser. Små palser kan sees noen steder. Disse er små strenger med en halv til en meter høye minipalser, som kan forveksles med torvstrenger. Myrområdene, spesielt Nilamyra, er et viktig vinterbeiteområde for reindrifta.

Rundt Abbotjørna på Nilamyra (*figur 7*) finner vi et INON-område (Inngrepsfri natur i Norge). Det vil si at det er et område som ligger mer enn en kilometer fra tyngre tekniske inngrep.

Figur 7: Kartet viser INON-området i Pasvik naturreservat merket med lys grønnfarge. Kilde: Direktoratet for naturforvaltning.

Fugleliv

Det er unike ornitologiske kvaliteter knyttet til området ved Fjærvann. Det er registrert 231 fuglearter i Pasvik naturreservat/Pasvik Zapovednik med tilgrensende områder. Av disse hekker 68 arter fast, mens ytterligere 54 hekker mer sjeldent. En rekke ulike arter hekker mellom Hestefoss og Jordanfoss, men området har størst verdi som rasteplass for trekkende våtmarksfugl. Fjærvann benyttes som rasteplass på vei til og fra vinteroppholdsstedene i Europa og Afrika, og hekkeplassene i Finnmark eller Russland. Flere truede arter på den norske rødlista observeres årlig. Fullstendig tabell over vannfugler i Pasvikdalen finnes i vedlegg 4 – *Vannfugl i Pasvik naturreservat*.

Etter registreringer i 1984-85 ble hekketetthet for gressender, dykkender og fiskeender i Pasvik beregnet. For Fjærvann (strekningen mellom Jordanfoss og Hestefoss) var det totalt 36,4 hekkende par/km². Sammenliknet med øvrige lokaliteter i området er dette svært høyt, Ruskebukta hadde 6,2 par/km², Hestefossdammen 5,9 par/km², Ellenvann 2,5 par/km² og Ødevann 3,6 par/km².

Svaner og gjess

Elvestrekningen i Pasvik naturreservat er tidlig isfri om våren, og sangsvane (*figur 8*) kan dukke opp i åpne råker allerede i begynnelsen av april. De observeres oftest i gruntvannsområdene i Gjøkbukta, hvor de beiter vannplanter på inntil 1 meters dyp. Så snart hekkeplassene blir isfrie trekker de innover til myrer og småtjern. Sangsvanene forlater hekkeplassene når det begynner å bli frost mot slutten av september. De trekker da ut til Pasvikelva der de blir liggende fram til isen legger seg i slutten av oktober.

Figur 8: Sangsvane i Gjøkkbukta i september – Foto: Bente Christiansen/Fylkesmannen i Finnmark.

Sædgåsa (*VU* – *sårbar*; truet-kategori i Norsk rødliste for arter 2010) med flokker på 200-300 individer, ankommer Pasvikelva vanligvis i overgangen april-mai. Så snart hekkeplassene er isfrie, forlater de fleste gjessene elva. Mye tyder på at sædgåsa trekker direkte sørover på høsten uten mellomlanding i Pasvikelva. Sædgåsa utnytter vannplanter under vann.

Gressender

Forekomst av gressender har vært stabil over en tiårsperiode (1996 – 2005). Føden hentes på grunt vann, mudderflater eller på land nært vann. Brunnakke er vanligst under trekket vår og høst. Krikkand og stokkand forekommer regelmessig vår og høst, mens stjørtanda (*NT* – *nær truet*) er mindre tallrik. Skjeand (*NT*) hekker fåtallig, men årlig ved Pasvikelva.

Dykkender

Toppand og kvinand er de mest tallrike artene både vår og høst, og de observeres oftest innerst i Gjøkkbukta. Videre forekommer også svartand (*NT*), sjøorre (*NT*) og havelle. Dykkender lever av bunndyr som hentes på 1 – 3 meters dyp.

Fiskender

Siland er en vanlig hekkefugl, mens laksand og lappfiskand (*VU*, figur 9) hekker fåtallig. Om våren sees de største konsentrasjonene av laksand og siland vanligvis i områder med raskt rennende vann, som nedenfor Hestefoss. Fiskender tar hovedsakelig småfisk.

Figur 9: Lappfiskand – Foto: Tommy Andre Andersen

Lommer

Storlom (NT) hekker i de fleste større vann i Pasvikdalen, stedvis også ved Pasvikelva. Rett etter ankomst om våren kan lokale hekkefugler samle seg på elva i påvente av at hekkeplassene skal bli fri for snø og is. Storlom forekommer regelmessig i området under vår- og høsttrekket, mens smålom synes å opptre mer uregelmessig og i mindre antall. Begge arter lever hovedsakelig av fisk og påtreffes oftest i de dypere delene av Pasvikelva, gjerne midt ute på Fjærvann, ved Jordanfoss eller ved Hestefoss.

Vadere

Fjellmyrløper (NT) er fåtallig hekkefugl. De vanligste artene er grønnstilk, gluttsnipe, sotsnipe og strandsnipe (NT), men også lappspove, brushane (VU) og svømmesnipe sees relativt ofte. En del av de registrerte vadefuglene er trolig lokale hekkefugler som har territorier langs elva. Området er i utgangspunktet ikke spesielt velegnet for rastende vadefugler, da det ved normal vannstand er få tilgjengelige mudderbanker, strender og gruntvannsområder som er egnet til næringssøk. Heilo kan i tillegg benytte fuktige myrer, enger og beitemarker ved næringssøk. Andre arter som enkeltbekkasin og kvartbekkasin søker næring i fuktige områder med tett vegetasjon av f.eks. gress, starr eller elvesnelle.

Måkefugler

Under vårtellingen er dvergmåka vanlig, mens hettemåka (NT) opptre uregelmessig. Gråmåke og svartbak observeres i små antall, mens fiskemåke (NT) forekommer i varierende antall vår og høst. Rødnebbterne er en vanlig hekkefugl, mens makrellterne (VU) er en fåtallig hekkefugl.

Øvrige fuglearter

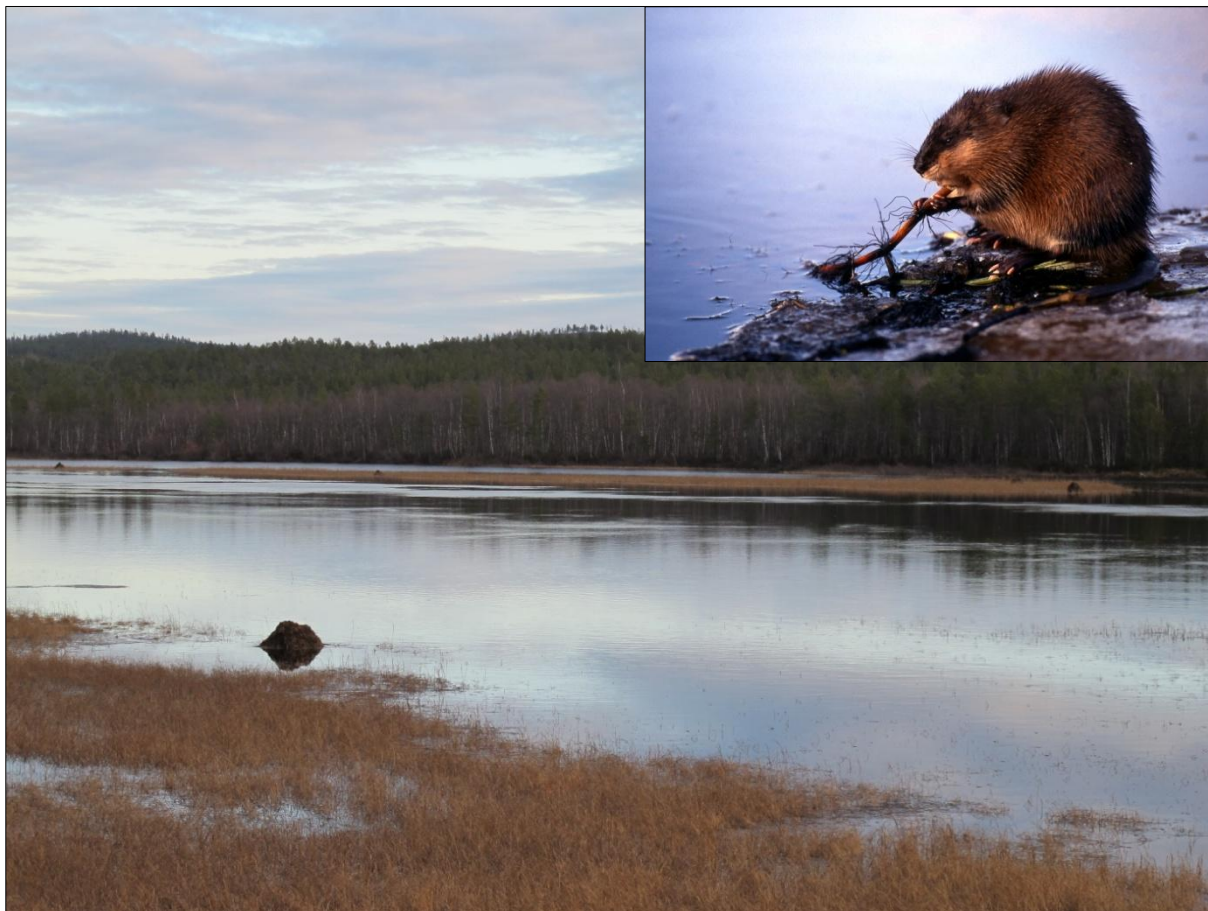
Det finnes også en rekke andre fuglearter i reservatet, men disse inngår ikke direkte i verneformålet. De vanligste rovfuglene er fjellvåk og dvergfalk, men både fiskeørn (NT), kongeørn og havørn forekommer i små antall. Jordugle og haukugle er vanlig, men også den sjeldne lappugla (VU) forekommer i gode smågnagerår. Storfugl og orrfugl er også vanlig.

Pattedyr

Av pattedyr finnes smågnagere, brunbjørn (EN – Sterkt truet), elg, ekorn, hare, rødrev, mink, bisam og mårhund. De tre sistnevnte er fremmede arter som opprinnelig ikke hører hjemme i Norge. Minken er relativt vanlig, mens mårhundobservasjoner er fåtallig år om annet. Både mink og mårhund utgjør en trussel mot fuglefaunaen, og tiltak for bekjempelse av disse artene følger vedtatte handlingsplaner.

Observasjoner av mårhund må meldes raskt til Statens naturoppsyn!

Bisam er en gnager som er blitt vanlig i Pasvikdalen, og man ser flere steder bisamens hus (figur 10). Den spiser gjerne elvesnelle og starr.

Figur 10: De små torvhaugene er bisamhus. Her ved Nyrud ser vi et hus i forkant på norsk side, og fire hus på russisk side av Pasvikelva – Foto: Bjørnar Strøm-Hågensen/Fylkesmannen i Finnmark. Lite bilde av bisam – Foto: Steinar Wikan

Påvirkningen som bisam har i norsk natur er uklar. Det virker ikke som bisamens beiting på elvesnelle regulerer strandvegetasjonen. Bisambestanden i Pasvikvassdraget har økt siste tiår, likevel ser vi tegn på gjengroing av elvesnelle flere steder, bl.a. Gjøkkbukta. Fylkesmannen arbeider med en egen handlingsplan mot bisam. Aktuelle tiltak mot bisam som fremmed art skal følge denne handlingsplanen.

Fisk

Det finnes ikke egne registreringer av fisk for Pasvik naturreservat, men reservatet er en del av det svært fiskerike Pasvikvassdraget. Laks, sjørret/ørret, sjørøye/røye, sik, abbor, gjedde, harr, lake, ørekyte, tre-pigget stingsild, ni-pigget stingsild og ål er alle registrert i vassdraget. Også pukkellaks og lagesild er påvist som fremmede arter i vassdraget.

Botanikk

Floraen av vannplanter i Pasvikvassdraget er svært rik, med starrarter, takrør, elvesnelle og flere tjønnaksarter. Furu og bjørk er typiske treslag, og markvegetasjon består av finnmarkspors, forskjellige lyng- og lavararter, bl.a. reinlav og kvitkrull. På myrene dominerer dvergbjørk, finnmarkspors, forskjellige vierarter, starr, myrull og torvmosearter. Også rødlistearter som høstvasshår (VU), lappstarr (VU) og kjempetjønne (EN) er registrert.

2.5 Natur- og kulturhistorie

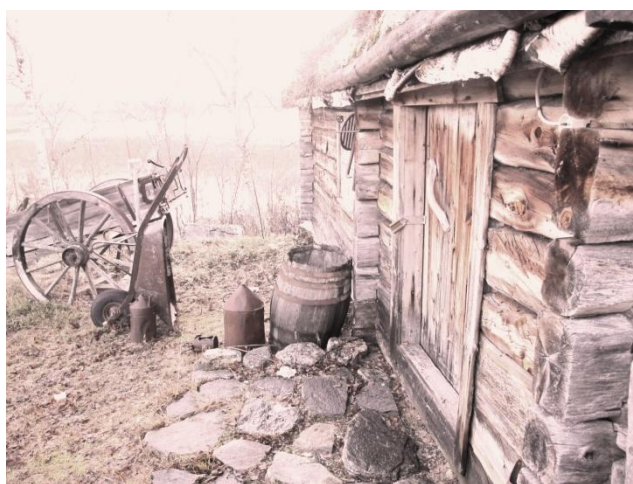
Pasvik blir ofte omtalt som et ødemarksområde, et område med fravær av menneskelig aktivitet. En rekke spor i naturen forteller imidlertid at mennesker har levd i og av naturen i Pasvikdalen i lang tid. Arkeologiske funn viser at deler av Pasvikvassdraget var bosatt allerede i eldre steinalder (10 000 – 4 500 f. Kr.). Fra yngre steinalder (4 500 – 1 800 f. Kr.) finner vi bosettingsspor langs hele vassdraget. Særlig mellom Noatun og Kjerringneset er det funnet flere bosettingsspor fra yngre steinalder og etterfølgende perioder.

Skrevne kilder fra 1500- tallet forteller om den samiske bosettingen i Pasvik-Enareområdet. Enaresamene utnyttet fiskeressursene i Enareområdet hele året, mens østsamene (skoltesamene) fisket ved kysten om våren og sommeren. Felles for enaresamene og østsamene var at de hadde sesongboplasser nært fiskesteder, fangstområder og gode bærmarker. De respektive bosettingsområdene til disse to gruppene var geografisk avgrenset i to siidaer, Enaresiidaen og Pasviksiidaen. Siidaene var knyttet til vassdragene Enaresjøen og Pasvikelva, naturlig avgrenset av vannskillene. Pasviksiidaen levde på begge sider av Pasvikelva. Det var innbyrdes god organisering i siidaen, med tradisjoner for fordeling av naturressursene. Utad var det gjensidig respekt mellom siidaer.

Innvandringen til Pasvikdalen startet på 1700- tallet, men økte for alvor midt på 1800- tallet. Innvandrerne levde av tamreinhold, jordbruk og skogbruk. Først i 1826 ble grenselinjen mellom Norge og Russland fastsatt, og etter at grensen mellom Finland og Russland ble fastsatt i 1844 ble Enare-Pasvik området delt mellom tre land. Pasviksiidaen ble delt på langs, og man fikk tre år på seg til å bestemme om man ville bo i Norge eller Russland. Østsamene valgte Russland. Deres særegne kultur har i senere tid blitt påvirket av norsk, finsk og russisk kultur.

Mot siste halvdel av 1800-tallet ble finnene den mest tallrike befolkningsgruppen i Pasvik, men også norske bureisere valgte å bosette seg her. Lyrikeren Vilhelm Krag beskriver bureising slik:

*”Brøyte seg rydning
i svarteste skog –
plass til en stue
og muld til en plog!”*

Figur 11: En av bygningene på gården Noatun – Foto: Bjørnar Strøm-Hågensen/Fylkesmannen i Finnmark

Ornitologen Hans Thomas Lange Schaanning (1878 – 1956, figur 12) var den første norske som bosatte seg i Øvre Pasvik. Han kom til området i 1900, og giftet seg i 1902 med Elsa, datteren til Nils Rautiola som var den første finske oppsitteren. De slo seg ned på Vaarlamasaari på russisk side av elva. Siden bygde Schaanning gården Noatun (figur 11) på

norsk side, som nå er et fredet kulturminne og i privat eie (se kapittel 3.4 – *Bygg og inngrep om Kulturminnet Noatun*).

Da Schaanning flyttet til Norge, reiste han en minnestein på russisk side, der hvor han og Elsa hadde bodd. Steinen bærer innskriften "ELSA". I 1973 ble steinen gjenfunnet, overført til Norge og plassert utenfor peisestua. Peisestua (*figur 13*) på Noatunneset ble Schaannings vitenskapelige senter, der han drev med studier og innsamlinger. Hans vitenskapelige arbeider har gjort området godt kjent, og Pasvik besøkes av fugleinteresserte fra hele verden. I 1921 stiftet han Norsk Ornitologisk Forening, og han var redaktør for foreningens tidsskrift.

Johan Koren (1879 – 1919, *figur 12*) var jeger, zoologisk samler og utforsker av polare områder. Han reiste høsten 1900 til Pasvik for å leve som jeger og zoologisk samler sammen med Schaanning. Schaanning og Koren leverte zoologiske preparater til museer og samlinger i hele Europa.

Figur 12: På venstre bilde: Hans Thomas Lange Schaanning – Foto fra Schaannings etterlatte bildesamling. På høyre bilde: Johan Koren – Foto: Norsk Polarinstitut

På Noatun hadde Schaanning orkesterplass til det rike fuglelivet. I sin bok "Jægerliv nordpaa" skriver han:

"Ikke kunne jeg sove ved sjøens bredd for fuglenes larm. Meg vekker hver morgen svanenes skrik. Etter dette kunne guden Njårds bolig like godt ha ligget ved Rensvann (nå Fjærvann) i Øvre Pasvik som i Åsgård. Skjønnere plass for en gudebolig skal der letes lenge etter, og svanene, disse prektige sagafugler med sin blendende fjærham og den vidttonende sang, vil man heller ikke søke forgjeves etter."

Figur 13: Peisestua på Noatunneset Foto: Bjørnar Strøm-Hågensen/Fylkesmannen i Finnmark

Figur 14: Bildet viser de to kulturlandskapslokalitetene Noatun (1) og Gjøkbukta (2) i Pasvik naturreservat, merket med oransje grenser. Kilde: Direktoratet for naturforvaltning.

Vi finner de to kulturlandskapsområdene *Noatun* og *Gjøkbukta* (figur 14) på eiendommen Noatun. Som kulturlandskap har *Noatun* i dag større kulturhistorisk enn botanisk verdi. Lokaliteten *Gjøkbukta* er av begrenset botanisk interesse. Innmarka på gården (fulldyrka jord) lå brakk i omtrent ti år, men har siden midt på 90- tallet vært i moderne, konvensjonell drift til grasproduksjon.

Fra siste halvdel av 1800-tallet og til et stykke utpå 1900-tallet var utmarksslåttene helt avgjørende for husdyrholdet. Innenfor dagens naturreservat var det slått av starrenger både på holmer, i myrer og i skogsområder, sammen med slått av vanngress (elvesnelle). Noe beitebruk fra storfe, sau og hest har det også vært tidligere. I dag er området vinterbeite for rein. I Gjøkbukta var det lenge slått av elvesnelle, sist til reinfør. Denne slåtten opphørte for noen år siden. Etter dette har gjengroingen i Gjøkbukta økt. I tilknytning til slåtten i Gjøkbukta finnes et hesjeanlegg for elvesnelle i dårlig stand.

2.6 Internasjonalt samarbeid

Samarbeid med Russland

Pasvik naturreservat ble etablert i 1993 som et resultat av en felles enighet på russisk og norsk side om å etablere et grenseoverskridende naturvernområde. Samarbeidet på miljøområdet mellom Fylkesmannen i Finnmark og Guvernøren i Murmansk ble påbegynt allerede i 1986. Samarbeidet dreide seg da om de miljømessige påvirkninger fra utslippene som kommer fra nikkelproduksjonen i Nikel og Zapoljarnij. Etter et forslag fra Norge om etablering av et felles verneområde i tilknytning til Fjærvann, ble først Pasvik Zapovednik på russisk side og deretter Pasvik naturreservat på norsk side opprettet.

Etter opprettelsen av det felles naturreservatet er det gjennomført mange felles prosjekter og tiltak; årlige vannfugletellinger, registreringer av bisamrotte, elg og bjørn i tillegg til mange andre miljøovervåkingstiltak.

Figur 15: Bildet til venstre viser Schaannings rekonstruerte hus i Pasvik Zapovednik – Foto: Paul Eric Aspholm/Bioforsk Svanhovd. Bildet til høyre viser felles jordprøve tatt av norske, finske og russiske forskere i 2005 under en workshop i Rajakoski, Pasvikprogrammet – Foto: Fylkesmannen i Finnmark.

Trelandssamarbeid

Det har vært nær og god kontakt mellom forvaltningen over grensene. Etter hvert ble også Finland med i samarbeidet om de vernede områdene som strekker seg fra Pasvik Zapovednik i Russland gjennom Pasvik naturreservat, Øvre Pasvik landskapsvernområde og Øvre Pasvik nasjonalpark i Norge til Vätsäri ødemarksområde i Finland.

Norge, Finland og Russland samarbeider om å forvalte, overvåke og markedsføre området Pasvik-Enare som et felles internasjonalt verneområde og en attraktiv turdestinasjon. De verna områdene i de tre landene blir i mange sammenhenger sett på som ett felles område under navnet "Pasvik – Inari Trilateral Park".

Parken ble i september 2008 tildelt EUROPARC Transboundary Parks-sertifikatet, som første trilaterale park i Europa. Sertifikatet gir retningslinjer for bærekraftig forvaltning av grenseoverskridende verneområder. Det er utarbeidet en felles tiltaksplan og de årlige tiltakene som gjennomføres, bestemmes av et rådgivende styre som møtes en gang pr. år. Styret har medlemmer fra forvaltningen i de tre land og de berørte kommuner. Øvre Pasvik nasjonalparkstyret er også invitert til å delta i det rådgivende styret.

Bioforsk Svanhøvd, som ofte er den praktiske gjennomfører av tiltakene, deltar i møtene som observatør. En arbeidsgruppe med en deltaker fra hvert land står for det praktiske arbeidet mellom de årlige møtene.

Det grønne beltet

Visjonen for initiativet European Green Belt er å skape et sammenhengende økologisk nettverk fra Barentshavet til Svartehavet, som et globalt symbol for grenseoverskridende samarbeid i naturvern og bærekraftig utvikling. Miljøvernministrene/statssekretærene i Norge, Finland og Russland signerte i februar 2010 en intensjonsavtale om The Fennoscandian Green Belt som en del av European Green Belt (*figur 16*).

Figur 16: Europas grønne belte – European Green Belt. Kilde: European Green Belt.

Fennoskandias grønne belte inkluderer noen av Europas siste intakte gammelskogsområder. I det grønne beltet finner vi kystsoner, den vestlige grensen for den østeurasiske taigaen, gammel urskog og enestående biodiversitet i tilknytning til våtmarksområder.

2.7 Forvaltningsmål og bevaringsmål

Verneformålet viser hva man ønsker å bevare i et verneområde. I denne planen er verneformålet knyttet til naturkvalitetene i Pasvik naturreservat delt inn i tre kategorier:

- Våtmark og elv
- Fugleliv
- Natur- og kulturhistorie

For hver kategori er det definert forvaltningsmål (*tabell 1*) og bevaringsmål (*tabell 2*). I DN-håndbok nr. 17, områdevern og forvaltning, er forvaltningsmål definert som et samlebegrep for alle målsettinger knyttet til et verneområde. Bevaringsmålene beskriver hva som er den ønskede tilstand for naturkvalitetene i området. Bevaringsmål skal være konkrete og målbare. Hver kategori har en eller flere tilstandsvariabler eller egenskaper som bevaringsmålet er rettet mot. For hver tilstandsvariabel er det definert en tilstandsklasse med inndeling god, middels eller dårlig. Denne sier noe om hvilken tilstand den aktuelle tilstandsvariabel har.

Figur 17: Svaner er en del av bevaringsmålet i Pasvik naturreservat. Foto: Rolf Kollstrøm.

Det er beskrevet hvilken metode som skal brukes for å opprettholde bevaringsmålet, og hvilke tiltak som er aktuelle. Planlagte tiltak knyttet til bevaringsmål finnes også i vedlegg 3 – *Oversikt over planlagte skjøtsels- og forvaltningstiltak*, med henvisning til kapittel 2.7. I tabell 2 henviser noen tiltak til nærmere beskrivelse i kapittel 4.1 og 4.3.

Tabell 1: Forvaltningsmål for Pasvik naturreservat

Forvaltningsmål

- 1. Pasvik naturreservat skal forvaltes med tanke på å bevare områdets naturkvaliteter, slik at reservatets betydning som et viktig hekke- og rasteområde ivaretas for framtiden.**
- 2. Forvaltningen av området skal bidra til å bevare det opprinnelige elveleiet inntakt. Det skal ikke tillates inngrep som kan påvirke elveleiet negativt.**
- 3. Forvaltningen av reservatet skal bidra til å fremme områdets unike natur- og kulturhistorie.**
- 4. Gjennom kontakt med russiske miljøvernmyndigheter skal naturvernsamarbeidet med Russland bevares og styrkes.**

Tabell 2: Oversikt over bevaringsmål for Pasvik naturreservat

Nr	Verneformål	Bevaringsmål	Tilstand	Metode/overvåkning	Aktuelle tiltak
1	Våtmark og elv	Bevare det opprinnelige elveleie intakt	Middels	Feltobservasjoner, flyfoto/satelittbilder	Overvåking av vannstand. Slått av elvesnelle. Utredning av behov for ytterligere skjøtselstiltak for å hindre gjengroing jf. kap. 4.1.
2	Fugleliv	Stabil forekomst av rastende og hekkende ender, gjess, vadere og sangsvane, og ingen forverring av deres levemiljø og økologiske betingelser, sammenlignet med tilstanden ved vernetidspunktet.	God	Telling/observasjon	Årlige fugletellinger. Kartlegginger i Gjøkbukta jf. kap. 4.3. Overvåkning av og evt. tiltak mot fremmede arter. Overvåke omfanget av båttrafikk i reservatet. Årlig dialogmøte med forsvaret.
5	Natur- og kulturhistorie	Bevare en klassisk lokalitet med stor vitenskapelig og pedagogisk verdi.	Middels	Forvaltning og skjøtsel	Systematisere informasjon og historikk. Informasjons- og undervisningstiltak. Skjøtsel og vedlikehold av kulturminner og kulturminneområder.

3 Brukerinteresser

Kapittelet gir en oversikt over aktuelle brukerinteresser og forvaltningsmessige problemstillinger i verneområdet. For hver brukerinteresse gjøres det rede for hvilke rammer verneforskriften setter og eventuelle tiltak som planlegges. En samlet oversikt over alle planlagte tiltak i forvaltningsplanen er gitt i vedlegg 3 – *Oversikt over planlagte skjøtsels- og forvaltningstiltak*.

3.1 Friluftsliv og fuglekikking

Friluftsliv

Det er tillatt med ferdsel i reservatet, men merk at all vegetasjon i vann og på land, også døde busker og trær, er fredet mot skade og ødeleggelse. Nye plantearter må ikke innføres (verneforskriften kap. IV pkt. 1). Også dyre- og fuglelivet med hi- og reirplasser er fredet mot skade og ødeleggelse. Utsetting av vilt er forbudt (kap. IV pkt. 2). Likevel er det tillatt med sanking av bær og matsopp, og bruk av tørrkvist og greiner til brensel på stedet (kap. V pkt. 5 og 6). Hunder må holdes i bånd (kap. IV pkt. 2).

Det er forbudt med camping, teltslaging og oppsetting av kamouflasjeinnretninger (kap. IV pkt. 5), men forvaltningsmyndigheten kan tillate camping og teltslaging etter søknad (kap. VI pkt. 4). En eventuell tillatelse til oppsetting av kamouflasjeinnretning må vurderes etter naturmangfoldloven § 48.

Det har tidligere vært tradisjon for å tilrettelegge for hulerugende andefugl i Pasvikdalen. Fylkesmannen kan etter søknad tillate oppsett og røkting av andeholker og fuglekasser (kap. VI pkt. 3).

Bruk av motorbåt i henhold til reglene i motorferdselloven med forskrift er tillatt i forbindelse med fiske og organisert turisme (kap. V pkt. 3). Alle båter som skal brukes på Pasvikelva skal i henhold til grenseavtalen registreres hos Grensekommisariatet, og skiltes med nasjonalfargene.

Tiltak:

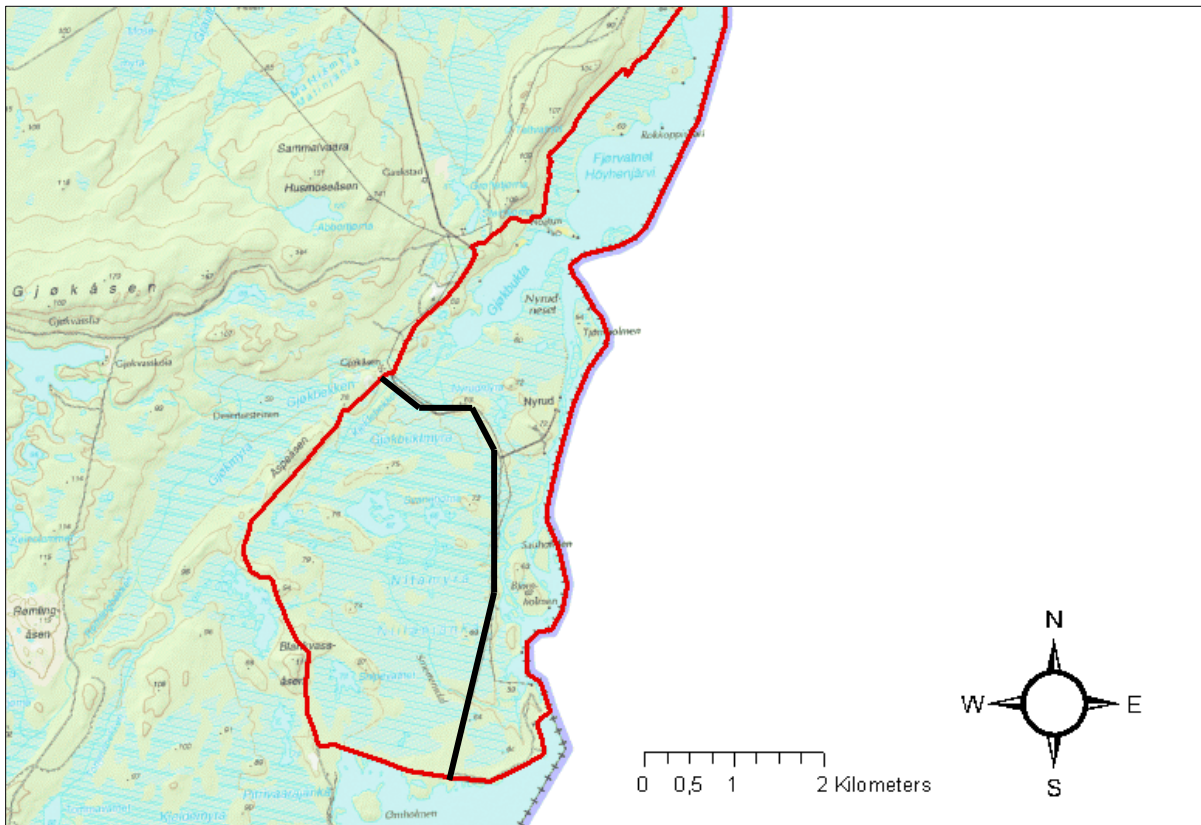
- Omfanget av båtutsettingsplasser/båtlagring langs elva bør undersøkes. Etter dette bør det vurderes om det skal tilrettelegges egne båtutsettingsplasser.

Jakt

Bruk av skytevåpen er forbudt, og hunder skal holdes i bånd (kap. IV pkt. 2). Verneforskriften tillater jakt på elg i reservatet så lenge dette foregår etter reglene i viltloven, herunder også bruk av hund som er under kontroll av hundefører (kap. V pkt. 4). To elgjaktfelt berører Pasvik naturreservat, jaktfelt 1 *Ødevann-Gjøkelv* og jaktfelt 2 *Steinfjell-Gjøkåsen-Kjerringnes*. Det er i perioden 1995 – 2011 felt seks elger i reservatet. Med unntak av elgjakt er annen jakt i Pasvik naturreservat ikke tillatt. Det er ikke tillatt med motorisert uttransport av felt elg på barmark, og en eventuell søknad må vurderes etter den spesifiserte tillatelsesbestemmelsen i verneforskriftens kapittel VI pkt. 5. Det er imidlertid tillatt med uttransport av felt elg med snøskuter på vinterføre (kap. V pkt. 2).

Pasvik ligger i forvaltningszone A for brunbjørn, hvilket betyr at arten skal forvaltes slik at det regionale bestandsmålet nås og opprettholdes. Den regionale rovviltnemnda kan åpne for lisensfelling hvis bestandsmålet for bjørn er nådd. Direktoratet for naturforvaltning kan åpne for lisensfelling selv om bestandsmålet ikke er nådd. Det kan være aktuelt med lisensfelling i

perioden 21. august – 15. oktober. Dersom det blir åpnet for lisensfelling kan Fylkesmannen vurdere å gjøre unntak fra vernebestemmelsene om jaktforbud i Pasvik naturreservat. En eventuell søknad må vurderes etter naturmangfoldloven § 48. Fylkesmannen vil skjerme de mest sårbare områdene som benyttes av vannfugl. Områdene hvor det kan tillates lisensfelling er den delen av Pasvik naturreservat som ligger sør for veien mellom Gjøkåsen og Nyrud og vest for den gamle veien mellom Nyrud og Hestefossdammen (Nilamyra, figur 18). En tillatelse med slik avgrensning innebærer at områdene rundt Fjærvann, Gjøkbukta og langs elva sørover til Hestefossdammen skjermes. Ved bruk av hund i jakta skal denne være i bånd og under kontroll av hundefører. Det vil ikke bli gitt tillatelse til motorferdsel i forbindelse med slik jakt.

Figur 18: Området hvor det kan tillates lisensfelling av brunbjørn er vest for sort strek.

Skadefelling

Direktoratet for naturforvaltning eller Fylkesmannen kan gi tillatelse til skadefelling av brunbjørn i reservatet. Dersom det blir gitt skadefelling kan Fylkesmannen gjøre unntak fra vernebestemmelsene om jaktforbud. Et unntak vurderes etter naturmangfoldloven § 48.

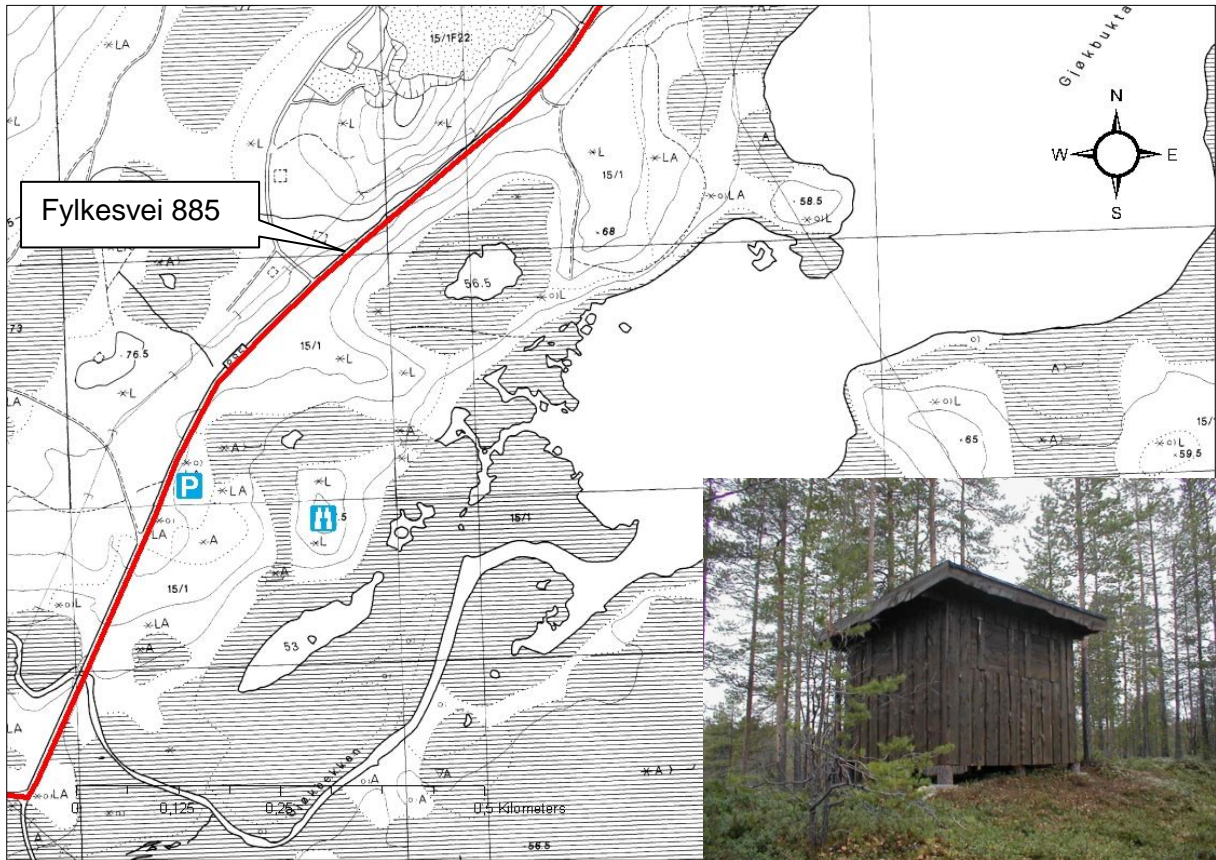
Fuglekikking

Pasvikdalen er anerkjent og attraktiv som fuglekikkerdestinasjon, med en rekke spennende arter av våtmarksfugl og skogsfugl. Det er forventet at fuglekikkerturisme vil bli en mer omfattende del av turistnæringen i Finnmark i årene fremover. Det er tilrettelagt med ei fuglekikkerbu ved Gjøkbukta (figur 19). Ved fylkesvei 885 er det et skilt merket "Fuglebu". Noen meter inn i skogen er det en parkeringsplass for besøkende, og fra parkeringsplassen går det en delvis klopplagt sti 200 meter frem til fuglebu.

I forbindelse med Fugleturismeprosjektet i Øst-Finnmark har det blitt vurdert om ytterligere en lokalitet i naturreservatet kan utvikles til fuglekikkerformål. Nyrud er vurdert som en aktuell

lokalitet. På tidspunktet da forvaltningsplanen ble ferdigstilt var det ennå ikke avklart om det er aktuelt å gå videre med planene for fuglekikkertårn på Nyrud. Et eventuelt fuglekikkertårn i naturreservatet må behandles etter naturmangfoldloven § 48, dispensasjon fra verneforskriften (jf. kapittel 5 i forvaltningsplanen).

Figur 19: På kartet er fuglebua i Gjøkbukta er merket , parkeringsplass er merket . Lite bilde av fuglebua - Foto: Berit Broen/Statens naturoppsyn

Tiltak:

- Rydding av trær foran lukene på fuglebua vil være nødvendig for å bevare og bedre utsikten.
- Behov for større parkeringsplass, toalett og søppelhåndtering i tilknytning til fuglebua bør undersøkes.

3.2 Reindrift

Pasvik naturreservat og nærliggende områder benyttes av reinbeitedistrikt 5A/C – Pasvik til vinterbeite for tamrein mellom november og mai. Distriktets reintall er 2500 pr. november 2011. Reindriften i Pasvik har røtter tilbake til 1860- tallet.

Av verneforskriftens kapittel V punkt 8, går det frem at vernebestemmelsene ikke er til hinder for tradisjonell beiting. Videre er det tillatt med lovlig og nødvendig bruk av snøscooter på snødekt, frossen mark og is i forbindelse med reindrift i perioden fra og med 1. november til og med 15. april (kap. V pkt. 2).

Etter verneforskriften kapittel IV punkt 2 er bruk av skytevåpen forbudt. Reindriften kan i enkelte tilfeller ha behov for bruk av skytevåpen ved avlivning av skadet rein i reservatet. Forskriften har ikke spesifikt nevnt reindriften i unntaksbestemmelsene i forhold til våpenbruk, men forskriften åpner for reindrift, og det er åpnet for bruk av skytevåpen ved elgjakt.

Rask og effektiv avlivning av skadde dyr er viktig av dyrevernhensyn og er hjemlet i dyrevernlovens § 4. Fylkesmannen ser det som hensiktsmessig og dyrevernmessig nødvendig at reindriften kan avlive eventuelt skadet rein uten å søke om tillatelse på forhånd. Slik bruk av våpen vil uansett kun være aktuelt på vinteren når reinen beiter i området, det vil si utenfor den sårbare hekke- og yngletiden. Fylkesmannen anser bruk av skytevåpen for avlivning av rein som en del av den tillatte reindriften i området, og avlivning kan derfor gjennomføres uten tillatelse fra Fylkesmannen. Om mulig bør likevel Fylkesmannen varsels om at skytingen skal gjennomføres, og reindriften plikter å følge den generelle aktsomhetsplikten i naturmangfoldloven § 6, som sier at enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for unngå skade på naturmangfoldet.

I forbindelse med arbeidet med forvaltningsplanen har Fylkesmannen fått spørsmål fra reindriften rundt uttak av reinlav og trevirke til duodji produkter. Finnmarksloven gir alle bosatte i Finnmark rett til uttak av trevirke til husflid. Imidlertid gjelder denne retten ikke i Pasvik naturreservat siden verneforskriftens kap. IV, pkt 1, freder all vegetasjon, herunder døde busker og trær, mot enhver form for skade og ødeleggelse. Når det gjelder retten til å sanke reinlav er ikke denne definert som en av reindriftsrettighetene, og aktiviteten har ikke vært ansett som en tradisjonell ressursutnyttelse i dette området slik som slått av elvesnelle. Forvaltningsmyndigheten mener at slik høsting av naturen i utgangspunktet bør skje utenfor reservatet. Eventuelle uttak i reservatet trenger dispensasjon fra verneforskriften etter naturmangfoldloven § 48.

Videre må det ikke iverksettes tiltak som kan endre eller forstyrre naturmiljøet (kap. IV pkt. 3). Oppføring av for eksempel gjerder og gjeterhytter, både permanente og midlertidige er derfor søknadspliktige.

Det er ingen gjeterhytter tilknyttet reindrift i Pasvik naturreservat. Distriktet har et gjerde som strekker seg langs jordvollen foran Hestefosdammen, går nordover til litt sør for Nyrud. Fylkesmannen ga høsten 2012 Reindriftsforvaltningen tillatelse til å sette opp et permanent sperregjerde fra Nyrud og nordover i reservatet. Formålet med gjerdet er å hindre rein i å trekke over isen på Pasvikelva fra norsk til russisk side. Gjerdetraseen som ble godkjent berører ikke verneinteressene i like stor grad som tidligere omsøkte traseer, og det ble derfor inngått et kompromiss mellom verneinteressene og reindriftsinteressene (se kart, figur 20).

Figur 20. Figuren viser godkjent trasé for permanent reingjerde (rød strek).

Gjerdet ble godkjent med vilkår om at det skal gjennomføres avbøtende tiltak, herunder porter for vilt, friluftsfolk og i forbindelse med berørte eiendommer. Dette skal gjøres i samarbeid med Fylkesmannen og berørte grunneiere.

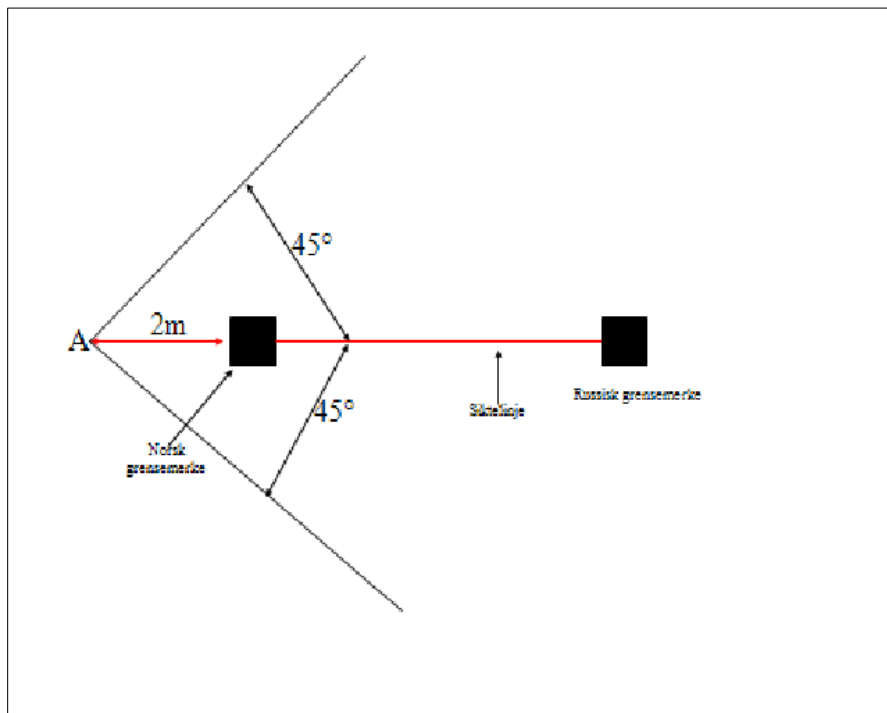
3.3 Grenseoppsyn og politi

I Pasvik naturreservat er det tillatt med militær operativ virksomhet og grenseoppsyn, samt tiltak i politiøyemed (kap. V pkt. 1). Fylkesmannen kan gi tillatelse til bygging av båtnaust, kaier og innretninger i forbindelse med grenseoppsyn (kap. VI pkt. 2).

Grensekommisariatet (GKS)

Hovedoppgaven til GKS er å påse at Grenseavtalen med tilleggsoverenskomster som senere er inngått mellom Norge og Russland blir overholdt, herunder ansvaret for

grensegater og grensemerker, og vedlikehold av disse. Garnisonen i Sør-Varanger (GSV) er av militære myndigheter pålagt å støtte Grensekommisæreren i utførelsen av hans oppdrag. Fjerning av vegetasjonen rundt grensemerker i naturreservatet, som alle står langs Pasvikelva, skal foretas etter beskrivelse i figur 21. Vedlikehold av grensemerker og områdene rundt dem vil i Pasvik naturreservat skje etter behov, ut fra en felles vurdering mellom GKS og Gjøkåsen grensestasjon. Fylkesmannen må kontaktes dersom det blir aktuelt å fjerne mer vegetasjon enn det som er angitt i figur 21.

Figur 21: Figuren viser sektoren som ryddes for vegetasjon rundt et grensemerke. Det skal være fri sikt 45° til hver side fra posisjon A. Det skal ikke fjernes vegetasjon som er over 10 cm i diameter uten at Grensekommisariatet har foretatt visuell befaring og vurdering av nødvendigheten av fjerning. Kilde: Grensekommisariatet.

Grensemerkene er opprinnelig gitt individuelle nummer fra 1 til 415. Det foregår nå en grenseoppgang langs hele den norsk-russiske grense, og i den forbindelse renummereres grensemerkene. Renummereringen er ferdig i Pasvik naturreservat, og grensemerkene har fått nye numre fra Hestefoss til Jordanfoss. Nye nummer er 21 til 38, tidligere 42 til 59. De gamle grensemerkene var stolper av tre, disse er nå skiftet ut med stolper i fiberforsterket plastkompositt. For Pasvik naturreservat vil den nye grenseoppgangen ikke medføre endringer i grensen mot Russland.

Når Statens kartverk er ferdige med utarbeidelsen av nye digitale grensekart vil GKS legge inn ryddesektorer for grensemerkene i naturreservatet. Kartene bør i fremtiden tas inn i denne forvaltningsplanen.

Forsvaret/Garnisonen i Sør-Varanger (GSV)

GSV vokter den 196 km lange norsk-russiske grense 365 dager i året, 24 timer i døgnet (figur 22 og 23). De ulike stasjonene hvor grensejegerne er stasjonert, har ansvar for ulike observasjonstårn og -hytter. Disse er bemannet til enhver tid. Grensejegerne ruller på å være ute i hytter, tårn og telt, og til å bemanne selve grensestasjonen. Sørligste grensestasjon, og også den som er nærmest naturreservatet, ligger på Gjøkåsen. Da Pasvik naturreservat ligger inntil grensen mot Russland innebærer det trafikk fra GSV i forbindelse

med patruljering av grensen og vedlikehold av grensemerkene. GSV patruljerer grensa 1 – 2 ganger i døgnet, i hovedsak med båt om sommeren, og med snøskuter om vinteren.

Figur22: Garnisonen i Sør-Varanger støtter Grensekommissariatet med oppsyn og vedlikehold av grensemerkene – Foto: Fylkesmannen i Finnmark

Bruk av patruljebåt (figur 23) om sommeren medfører en viss forstyrrelse på fuglelivet. For å minke forstyrrelsene har GSV tatt inn i sin instruks, at patruljebåter ved normalpatruljering skal gå på sakte fart i naturreservatet. Fylkesmannen vil fortsette å ha dialog med GSV om temaet for å se på eventuelle tiltak som kan gjøres i framtiden.

Figur 23. Patruljebåt på Pasvikelva. Foto. Rolf Kollstrøm

Forsvaret har også satt opp en mast ved Hestefoss demningen i utkanten av naturreservatet. Dette er en del av overvåkningssystemet som benyttes av grensevakten langs den norsk – russiske grense.

Fylkesmannen deltar på årlige dialogmøter med GSV for informasjon og drøfting om forsvarrets bruk av verneområdene i Sør-Varanger.

Tiltak:

- Fylkesmannen skal lage et digitalt informasjonsopplegg for militær ferdsel og bruk av verneområder i Sør-Varanger, som GSV kan bruke til opplæring av nye kontingenter

Politiet

Nyrud gård på Nyrud, 150 m fra grensen mot Russland, ble etablert rundt 1920. Det var en veldrevet og moderne gård med ca. 60 mål dyrka innmark, og med noen husdyr som hest og kyr. I 1955 overtok staten gården, og Nyrud fungerte da delvis som fast stasjon og delvis som utestasjon for grensepolitiet. Etter at bygginga av Hestefoss kraftverk startet i 1966 har Nyrud fungert som en fast bemannet politistasjon. Den tilhører Øst-Finnmark politidistrikt, og ligger ca. 3 km øst for Gjøkåsen grensestasjon. Politistasjonen er det siste bygget langs fylkesveg 885, og avstanden til Kirkenes er 10,5 mil. Bygningene og eiendommen forvaltes av Statsbygg.

3.4 Bygg og inngrep

Verneforskriften lister opp en rekke tiltak som er forbudt i Pasvik naturreservat (kap. IV pkt. 3). Disse er: oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, oppdemning, uttak, oppfylling, framføring av luftledninger, jordkabel, bygging av veier, oppdyrking, drenering, utføring av kloakk og andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler. Opplistingen er ikke fullstendig.

Disse forbudsbestemmelser er likevel ikke til hinder for eksisterende jordbruk og tradisjonell beiting, herunder nødvendig bruk av gjeterhund (kap. V pkt. 8).

Det er tillatt med bruk og nødvendig vedlikehold av eksisterende, lovlig oppsatte bygninger (tabell 3), veier og andre anlegg (kap. V pkt. 9). Fylkesmannen kan gi tillatelse til oppføring av tilbygg og uthus i tilknytning til lovlig oppsatte hus og hytter (kap. VI pkt. 1).

Fylkesmannen kan tillate bygging av båtnaust, kaier og innretninger i forbindelse med grenseoppsyn (kap. VI pkt. 2).

Tradisjonell slått av elvesnelle og starr er tillatt i reservatet (kap. V pkt. 7).

Tabell 3: Tabellen viser en oversikt over bygninger i Pasvik naturreservat

Bygg nr.	Byggtype	ByggID	Kommune	Gnr.	Bnr.	Fnr.	Eier
1	Annen landbrukseiendom	193096255	2030	15	2		Gunnar Sch. Kollstrøm
2	Fritidsbygg	193096263	2030	15	2		Gunnar Sch. Kollstrøm
3	Garasjeuth. anneks til fritidsbolig	193096298	2030	15	2		Gunnar Sch. Kollstrøm
4	Garasjeuthus anneks til bolig	193096301	2030	15	2		Gunnar Sch. Kollstrøm
5	Garasjeuthus anneks til bolig	193096328	2030	15	2		Gunnar Sch. Kollstrøm
6	Annen landbrukseiendom	193096336	2030	15	2		Gunnar Sch. Kollstrøm

Forvaltningsplan for Pasvik naturreservat

7	Våningh. benyttes som fritidsbolig	193096344	2030	15	2		Gunnar Sch. Kollstrøm
8	Naust båthus sjøbu	193158536	2030	15	2		Gunnar Sch. Kollstrøm
9	Annen landbrukseiendom	193158544	2030	15	2		Gunnar Sch. Kollstrøm
10	Garasjeuth. annekst til bolig	193161278	2030	15	2		Gunnar Sch. Kollstrøm
11	Skogs- og utmarkskoie gamle	193161286	2030	15	2		Gunnar Sch. Kollstrøm
12	Fritidsbygg	193096271	2030	15	20		Rolf E. Sch. Kollstrøm
13	Garasjeuth. annekst til fritidsbolig	15230053	2030	15	20		Rolf E. Sch. Kollstrøm
14	Politistasjon	15213000	2030	15	3		Statsbygg
15	Garasjeuthus annekst til bolig	193096131	2030	15	3		Statsbygg
16	Garasjeuthus annekst til bolig	193096158	2030	15	3		Statsbygg
17	Garasjeuthus annekst til bolig	193096166	2030	15	3		Statsbygg
18	Naust båthus sjøbu	193096174	2030	15	3		Statsbygg
19	Fuglebu	-	2030	-	-		Fylkesmannen

Vedlikehold av bygninger

Som nødvendig vedlikehold av bygninger forstås mindre tiltak for å holde bygningen i stand, som maling/beising, utskiftning av kledning, tak, vindu og dør. Etterisolering er tillatt så lenge bygningen utvendig fremstår som før. Innvendig ombygging som ikke endrer bruken av bygningen er tillatt. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.

Vedlikeholdsbegrepet omfatter ikke utvendige ombygginger eller utvidelser av bygningen, tiltak som fører til bygningsmessige endringer, endret størrelse eller at bygningen fremstår som vesentlig fornyet.

Vedlikehold av vei

Som nødvendig vedlikehold av vei forstås grusing av bærelag/slitasjelag, vegetasjonsfjerning i grøft og vedlikehold av stikkrenne. Asfaltering, anlegg av nye grøfter og stikkrenner, og oppføring av skilt eller bom er ikke tillatt. Disse tiltakene er søknadspliktig (se også kapittel 3.5 – *Motorferdsel og veier*).

Vedlikehold av anlegg

Vedlikehold av strømlinje mellom Gjøkåsen og Nyrud er tillatt. Ved akutt strømutfall kan feilretting iverksettes umiddelbart med utstyr og motorferdsel som situasjonen krever, uten særskilt tillatelse. Her påhviler det kraftselskapet en generell aktsomhetsplikt både etter verneforskrift, naturmangfoldloven og etter energilovforskriften av 07.12.1990. Etter denne typen arbeid skal Fylkesmannen orienteres snarest mulig i etterkant av arbeidet.

Ved planlagt vedlikehold er motorferdsel kun direkte tillatt på eksisterende opparbeidede veier. Ved behov for annen motorferdsel med for eksempel gravemaskin og snøskuter ved planlagt drift og vedlikehold, skal tiltakshaver søke Fylkesmannen om slik tillatelse.

Kulturminnet Noatun

Noatun er i kulturminnesammenheng et rikt bosetnings/aktivitetsområde, med tallrike arkeologiske funn. Gården har vært i familiens eie siden den ble bygd på tidlig 1900- tall, og

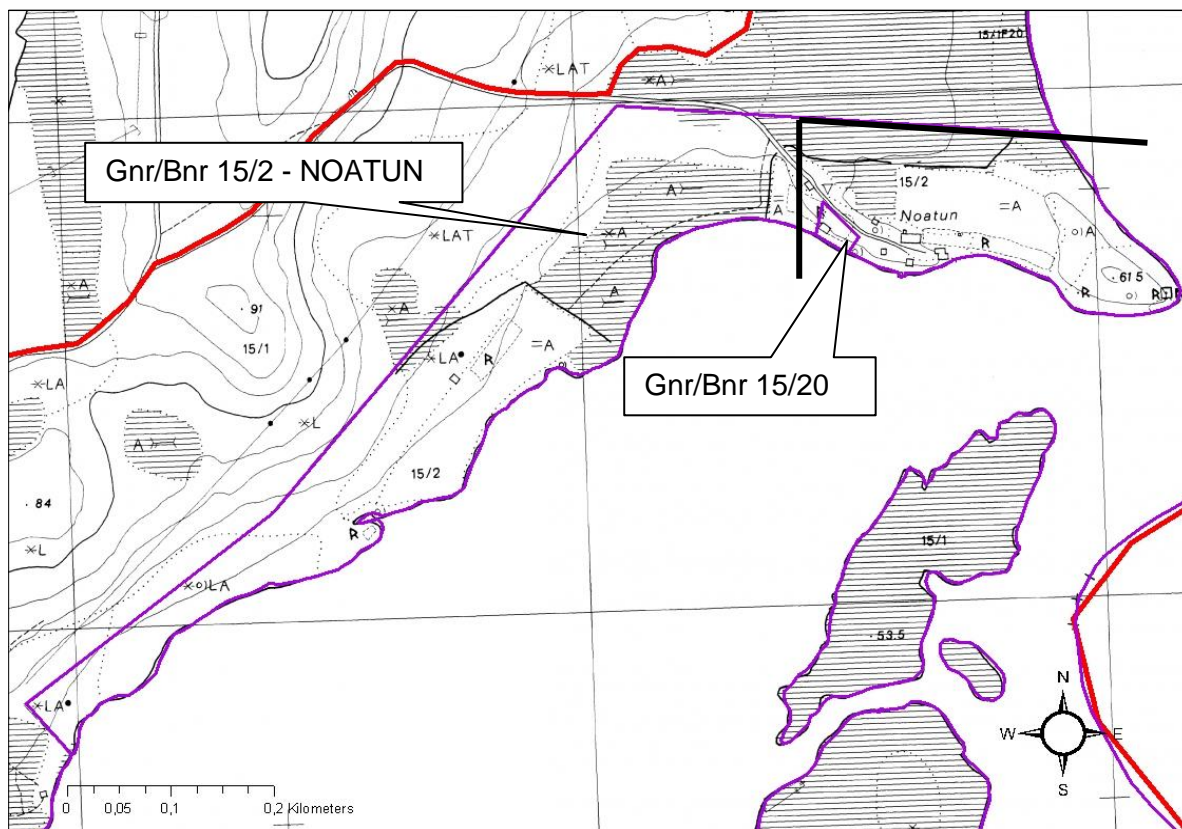
eies i dag av Gunnar Sch. Kollstrøm. Det har pågått omfattende restaurerings- og vedlikeholdsarbeid på gården siden 1990. På Noatun er seks hus (*figur 24*) og "Elsasteinen" fredet etter riksantikvarens vedtak av 11. desember 1990.

Figur 24: Øverst til venstre: Fjøs. Øverst til høyre: Bolighus og stabbur. Midten venstre: Badstua. Midten høyre: Peisestua. De to nederste bildene viser vindmølletårn – Alle foto: Bjørnar Strøm-Hågensen/Fylkesmannen i Finnmark

I riksantikvarens vedtak fredes samtidig et område rundt kulturminnene for å sikre anleggets virkning i landskapet (*figur 25*). Området ligger på eiendommen NOATUN, og er avgrenset i nord langs eiendomsgrensa, og i vest bak eiendommen Gnr/Bnr 15/20. Forvaltningsmyndighet for kulturminnefredningen på Noatun er Finnmark fylkeskommune.

Figur 25: Kartet viser eiendommen NOATUN, og eiendommen Gnr/Bnr 15/20, begge med lilla strek. Fredet område rundt kulturminnene er avgrenset med sort, tykk strek. Reservatgrensene er røde.

Retningslinjer for skjøtsel av vegetasjon

Selv om vegetasjonen er fredet, er restaurering og skjøtsel av kulturminner tillatt i Pasvik naturreservat (kap. V pkt. 10). Fylkesmannen har vurdert skjøtsel av vegetasjonen i Pasvik naturreservat, og finner at en begrenset skjøtsel for å opprettholde Noatuns kulturhistoriske verdi, i samsvar med kulturminnevernet, kan tillates uten at det vil virke negativt inn på verneverdiene, eller at områdes økologiske funksjon forringes.

Innenfor avgrensningen på figur 25, er det tillatt å fjerne trær, småbusker og kratt rundt bygninger. I utgangspunktet skal skogen bevares, men det er tillatt med plukkhogst i hele det avgrensede området for å hindre gjengroing. Dette betyr at det er tillatt å felle enkelt trær. Flatehogst er ikke tillatt, hvilket betyr at det aldri kan felles trær som gjør at bevokste områder åpnes opp. Langs elva nord for Noatun og i et belte sørover rundt Noatun-neset er det svært viktig å opprettholde et begrenset naturlig vegetasjonsbelte, jf. vannressursloven § 11. Det er også her lov å felle enkelte trær, men åpne flater skal ikke lages ved felling. Der åpne flater allerede eksisterer, med enkelte, spredte trær langs elvekanten, skal trærne få stå urørt. Med hensyn til eventuelle nye kulturminner som enda ikke er oppdaget, skal man ved fjerning av trær kappe disse nært bakken, men røttene skal bli igjen i jorda. Det legges opp til en praksis hvor grunneierne på Gnr/Bnr 15/2 og 15/20 vurderer behovet, og står for denne skjøtselen selv. Fylkesmannen skal ha god dialog med grunneiere om behovet og gjennomføringen av skjøtsel av vegetasjon. Det tillates ikke motorisert ferdsel i forbindelse med skjøtselen. Slik motorferdsel er søknadspliktig.

Utenfor det aktuelle kulturminneområdet som er avgrenset på figur 25 er det ikke tillatt å felle trær, drive tynning av skog eller rydde kratt, selv på privat eiendom. Unntaket i kulturminneområdet er gjort for å bevare gårdens karakteristiske preg, og hindre gjengroing i samsvar med kulturminnevernet. Hvis det viser seg behov også utenfor det avgrensede

området, skal det søkes Fylkesmannen om unntak fra vernebestemmelsene. En slik søknad behandles etter naturmangfoldloven § 48.

Fjerning av småbusker og kratt som befinner seg på plenområdet til eiendommen NYRUD er det ikke nødvendig å søke tillatelse til.

3.5 Motorferdsel og veier

Motorferdsel

Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt i reservatet. Forbudet gjelder også lavtflyvning under 800 fot (243,84 m) med helikopter, fly, modellfly eller annen motorisert lavtflyvning. Bruk av modellbåter er forbudt (kap. IV pkt. 4). På eksisterende, opparbeidede veier i reservatet er motorisert ferdsel tillatt (kap. V pkt. 9).

Ferdsel med motorbåt etter motorferdselloven og forskrifter gitt i medhold av denne, er tillatt i forbindelse med fiske og organisert turisme (kap. V pkt. 3).

På snødekt, frossen mark og is, er lovlig og nødvendig bruk av snøskuter i forbindelse med reindrift, næringsfiske og jordbruksnæring tillatt. Dette gjelder kun i perioden fra og med 1. november til og med 15. april. Her regnes ikke jakt og sportsfiske som næring. Uttransport av felt elg er tillatt med snøskuter på vinterføre (kap. V pkt. 2).

Forbudsbestemmelsene for motorferdsel er ikke til hinder for eksisterende jordbruk (kap. V pkt. 8). Eksisterende jordbruk foregår i dag på NOATUN på fulldyrka mark. Her vil nødvendig bruk av jordbruksredskaper, også motoriserte, være tillatt.

Tillatelse til annen motorisert ferdsel er søknadspliktig, og må vurderes etter den spesifiserte bestemmelsen i kapittel VI pkt. 5.

Veier

Skogsbilveiene i Pasvik blir forvaltet av et eget vegråd. Deltakerne i vegrådet er Skogbrukssjefen i Finnmark, Sør-Varanger kommune, Finnmarkseiendommen, Fylkesmannen i Finnmark, Pasvikdalen Jeger og fiskeforening og GSV.

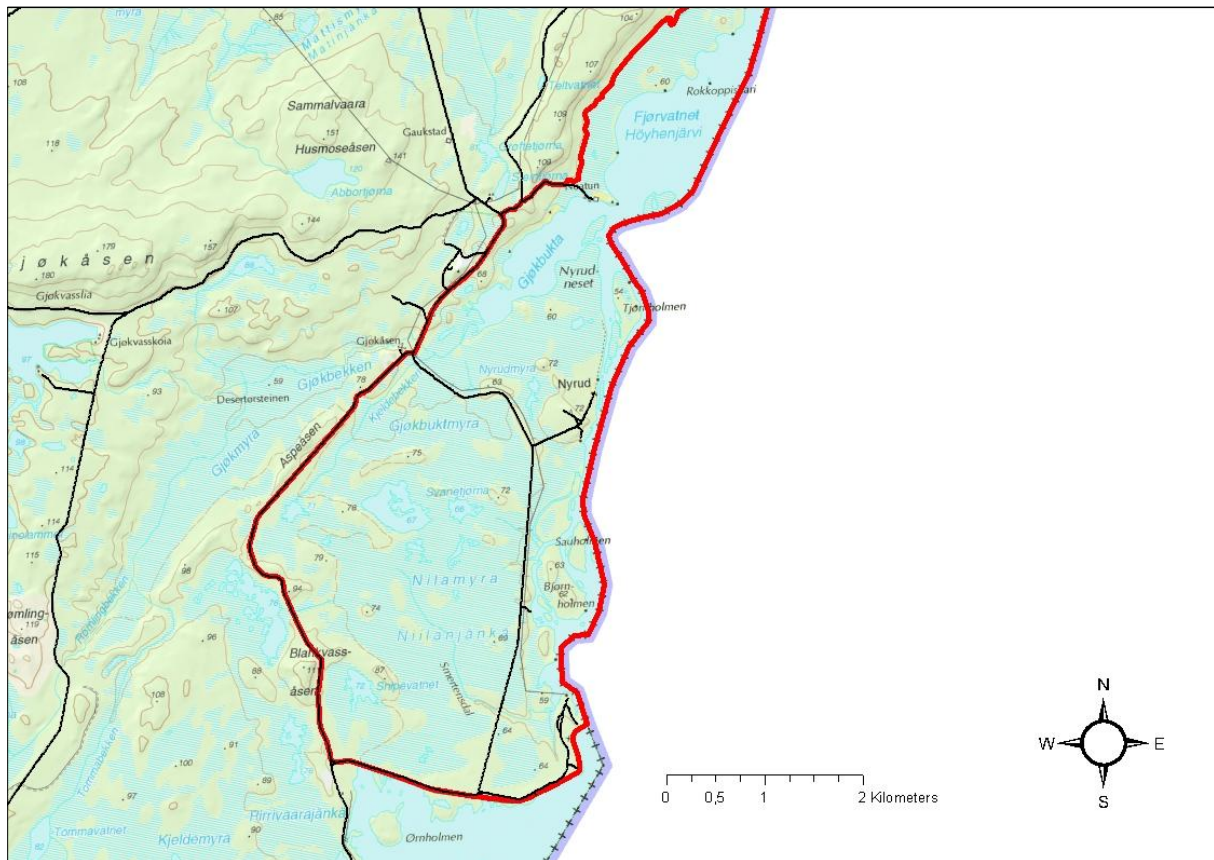
Bruk og nødvendig vedlikehold av eksisterende, lovlige veier er tillatt (kap. V pkt. 9). Som nødvendig vedlikehold av vei forstås grusing av bærelag/slitasjelag og vegetasjonsfjerning i grøft og vedlikehold av stikkrenne. Asfaltering, anlegg av nye grøfter og stikkrenner, og oppføring av skilt eller bom er ikke tillatt. Disse tiltakene er søknadspliktig.

Det er flere lovlige veier i naturreservatet (*figur 26*). Veien fra Noatun-krysset via Gjøkåsen sørover mot treiksrøysa (Grensefossveien) ligger i sin helhet i Øvre Pasvik landskapsvernområde. Veiene i Pasvik naturreservat er:

- fylkesvei 885 fra Gjøkåsen og ut til Nyrud (Nyrudveien)
- privat vei til Noatun (Noatunveien)
- vei fra Grensefossveien langs Hestefosdammen mot Hestefoss kraftverk (Hestefossveien)
- vei mellom Nyrudveien og sørover mot Hestefossveien

Finnmarkseiendommen (FeFo) eier veiene, bortsett fra Noatunveien som er privat vei til NOATUN. Hestefossveien og veien sør for Nyrud mot Hestefoss vil ikke bli benyttet av FeFo og dermed heller ikke vedlikeholdt.

Det er sannsynlig at det er flere kjørespor i reservatet som ikke er lovlig farbar med motorisert kjøretøy og heller ikke er merket på kartet. Disse må befares og kartfestes, og det bør iverksettes tiltak som gjør at kjøresporene ikke blir benyttet.

Figur 26: Veiene i og rundt Pasvik naturreservat er på kartet merket svart, reservatgrensen er rød.

Tiltak:

- Ulovlige kjørespor skal kartlegges, og det bør iverksettes tiltak som gjør at kjøresporene ikke blir benyttet.

3.6 Forskning og undervisning

Området er ikke spesielt tilrettelagt for undervisning. Det er ingen restriksjoner på å undervise i Pasvik naturreservat, så lenge dyre- og fuglelivet ivaretas, og vegetasjonen ikke skades. Om det er behov for prøvetaking, eller andre inngrep skal det søkes Fylkesmannen om tillatelse. Det foregår en god del overvåking og noe forskning i reservatet, bl.a. årlige vannfugltellinger, prøvetaking etc. Søknader om unntak fra vernebestemmelsene for forskningsformål vil behandles positivt så lenge virkningene på verneverdiene ikke er nevneverdige. Slike søknader behandles etter naturmangfoldloven § 48.

4 Forvaltningsoppgaver

Kapittelet gir en oversikt over aktuelle forvaltningsoppgaver i verneområdet, og det beskrives hvilke skjøtsels- og forvaltningstiltak som planlegges. En samlet oversikt over alle planlagte tiltak i forvaltningsplanen er gitt i vedlegg 3.

4.1 Gjengroing i Gjøkbukta

Det er i dag en tett vegetasjon av elvesnelle i deler av Fjærvann og spesielt i Gjøkbukta (*figur 28*). Situasjonen beskrives fra lokalt og faglig hold som en pågående gjengroing. Bilder fra både 70 (*figur 27*), 80 og 90 tallet viser til sammenligning et stort åpent vannspeil i Gjøkbukta. Gjengroingen kan skyldes flere faktorer som opphør av slått i området, endret vannføring, sedimentasjonsforhold, vannkvalitet og forurensingssituasjon, samt klimaendringer (Arnesen og Birkeland, 2011).

Figur 27. Bildet til viser Gjøkbukta i 1975. Foto. Håvard Dahl Bratrein.

Det er knyttet en del usikkerhet til hvordan utbredelsen av elvesnelle vil påvirke fuglefaunaen, men om gjengroingen får fortsette upåvirket kan man tenke seg en situasjon i fremtiden hvor Gjøkbukta gror helt igjen. Dette vil naturligvis være negativt for mange av fugleartene som bruker området i dag. Flere av fugleartene som er tilknyttet Gjøkbukta er avhengige av åpent vann, herunder sangsvane, sædgås, gressender og dykkender. De grunne områdene i Gjøkbukta har også vært benyttet av fiskeørn tidligere, men de siste årene har det ikke vært jaktende fiskeørn i Gjøkbukta, noe som sannsynligvis skyldes den økende gjengroingen.

Elvestrømmen i sideløpet gjennom Gjøkbukta til hovedelva er stengt ved Noatun, og det østlige løpet er også i ferd med å gro igjen. Opphør av strømmende vann vil bidra til at gjengroingen akselererer ytterligere.

Gjengroingen i Gjøkbukta griper dermed negativt inn i to viktige deler av verneformålet, nemlig å bevare et våtmarksområde som et viktig hekke- og rasteområde for fugl, samt å bevare det opprinnelige elveleiet intakt. Landskapet som ble vernet i 1993 var utvilsomt

kulturbetinget, og for at området skal opprettholde sine kvaliteter slik de var på vernetidspunktet vil det være nødvendig å gjennomføre skjøtselstiltak i Gjøkbukta.

Fylkesmannen i Finnmark har i 2011 innhentet en faglig vurdering av gjengroingen av elvesnelle og reduksjon av vannspeilet. Vurderingen er utført av Ecofact ved Geir Arnesen og Ingve Birkeland. Ecofact skriver i sin rapport at dagens kunnskapsnivå knyttet til naturtilstanden til Gjøkbukta ikke er god nok for å gi klare anbefalinger om skjøtselstiltak. De har derfor anbefalt undersøkelser av både vegetasjon og bunndyr, samt kartlegging av Gjøkbuktas verdi for vannfugl.

Figur 28: Utløpet av Gjøkbukta. Utsikt fra Noatun og rett sørover – Foto: Geir Arnesen/Ecofact

Ecofact har også foreslått at det bør gjennomføres slått i enkelte prøvefelt, der en kan se på effektene av et slikt tiltak. Med bakgrunn i denne faglige vurderingen, supplert med informasjon fra lokalkjente i området, ser Fylkesmannen det som hensiktsmessig å gjennomføre slått av elvesnelle i enkelte prøvefelt i 2013. Dette vil øke sedimenttransporten ut fra Gjøkbukta, i tillegg til å øke arealet på vannspeilet. Hensikten er å unngå en ytterligere gjengroing av Gjøkbukta, hvor man samtidig kan se på effekter på utvalgte parametre. Slåtteområdene skal kartfestes med GPS når de slås.

Det er imidlertid knyttet en del usikkerhet til hvilken metode som kan benyttes, blant annet i forhold til finansiering av maskinelt utstyr. Utreddinger gjort i 2012 tyder på at det mest hensiktsmessige sett i forhold til størrelsen på området, er å benytte et amfibiekjøretøy kalt "truxor" med frontmontert slåmaskin. Dette vil trolig være den mest effektive metoden. Men investeringskostnaden på en slik maskin er store og det er på nåværende tidspunkt ikke avklart om et slikt prosjekt kan gjennomføres. Dette gjør at det ikke kan fastsettes en plan for skjøtelsen i denne forvaltningsplanen, dette må utredes nærmere i en egen skjøtelsesplan.

Fylkesmannen vil derfor jobbe for å finne en praktisk, hensiktsmessig og gjennomførbar metode for skjøtsel av elvesnelle i 2013, samtidig vil vi gjennomføre slått av noen prøvefelt, med fokus på de områdene som er viktig i forhold til vanngjennomstrømningen i Gjøkbukta. I tillegg tar vi sikte på å gjennomføre de anbefalte kartleggingene. Samtidig vil det også bli vurdert om andre tiltak kan være aktuelle. For eksempel kan mudring i utløpet av Gjøkbukta være en mulighet som kan vurderes i tillegg til slått. Dette må være et av momentene som vurderes nærmere i en skjøtelsesplan. Slått av elvesnelle og andre skjøtselstiltak er knyttet til bevaringsmål 1 (se tabell 1, kapittel 2.7).

4.2 Opprydding

En del jernskrot i området fra krigens dager må registreres og fjernes. Det ligger jernskrot i myra noen hundre meter øst for GSVs grensestasjon på Gjøkåsen (figur 29), omtrent hundre meter fra vei. Det største stykket er for stort til å bæres ut, men det bør fjernes. En mulighet er å kutte opp det største stykket i mindre biter for utbæring.

Det er mulig det finnes gamle vrakrester i Pasvikelva ved de gamle brorestene ved Nyrud. Det bør vurderes om man skal dokumentere tilstand, og eventuelt fjerne det som ligger i elva. Den gamle strømlinja som ligger i myra sør for Nyrud skal fjernes.

Figur 29: Jernskrot i Pasvik naturreservat – Foto: Jørn Monsen/Statens naturoppsyn

4.3 Naturovervåking

For å kunne ivareta verneverdiene på en god måte er det nødvendig å ha kunnskap om utviklingen i området, både utviklingen av vannvegetasjon og bestandsutviklingen for rastende og hekkende våtmarksfugl. Vi ønsker en kartlegging av Gjøkbuktas verdi for våtmarksfugl, samt kartlegging av bunndyr og vegetasjon i Gjøkbukta, jf. kapittel 2.7 tabell 1, bevaringsmål 2 og 3. Kartleggingen av bunndyr og vegetasjon i Gjøkbukta planlegges i tilknytning til skjøtsel av elvesnelle, hvor vi ønsker å kartlegge tilstanden før slått av elvesnelle tar til og se på utviklingen etter noen år med slått.

Naturovervåkingen i reservatet inkluderer overvåking av fremmede arter, jf. kapittel 2.7 tabell 1, bevaringsmål 4. Denne overvåkingen og eventuelle uttak av for eksempel mårhund gjennomføres av Statens naturoppsyn, i tråd med Direktoratet for naturforvaltning sin handlingsplan mot mårhund.

Fylkesmannen ønsker vannstandsmålinger gjennom året ved Fjærvann, for å se på mulige effekter av vassdragsregulering på fugleliv, jf. kapittel 2.7 tabell 1, bevaringsmål 2 og 3.

4.4 Formidling

En samlet oversikt over formidlingstiltak finnes i vedlegg 3 – *Skjøtsel- og forvaltningstiltak* under overskriften "FORMIDLING". Siden området inngår i Pasvik-Inari Trilateral Park vil formidlingstiltak gjennom dette samarbeidet også være aktuelle for Pasvik naturreservat.

Skilt og tavler

For å gi besøkende informasjon om verneområdet er det plassert informasjonsplakater ved Kveldro, Noatun, Gjøkåsen og Gjøkbukta i fuglebua. Plakatene sier noe om naturkvalitetene i Pasvik naturreservat, hvorfor området er vernet og hvilke regler som gjelder i reservatet. Plakatene vil i 2013 bli fornyet med nytt design og oppdatert informasjon på norsk, engelsk, russisk og finsk.

Det finnes også informasjon fra forsvaret på plakater rundt omkring, hovedsakelig vedrørende grenseavtalen. Mange skilt fra flere aktører gjør informasjonen uoversiktlig for besøkende. Det er ønskelig å samlokalisere informasjonsplakater fra Fylkesmannen, forsvaret og Finnmarkseiendommen på et sted. Dette for at besøkende lettere kan forholde seg til gjeldende regelverk for verneområdet, grenseavtalen og eventuelle andre regelverk.

Ca. 300 meter nord for fuglebuas parkeringsplass ved Gjøkbukta ligger det et bjørnehi i reservatet. Det skal lages infotavle om bjørn og ferdsel i bjørneområder på parkeringsplassen, og sti langs hovedvei og ned til hiet skal merkes.

Nasjonalparksenter

Bioforsk Svanhovd er autorisert nasjonalparksenter for Øvre Pasvik nasjonalpark og presenterer utstillinger og informasjon om Pasvikdalens natur, kultur og historie. Nasjonalparksenteret ligger på Svanvik 4 mil sør for Kirkenes. Nasjonalparksenteret er kontorsted for nasjonalparkforvalteren for Øvre Pasvik nasjonalpark og Øvre Pasvik landskapsvernområde.

Andre informasjonspunkter

Pasvik Turist AS

<http://www.pasvikturist.no/wips/2128623976/>

Øvre Pasvik Cafe og camping

<http://www.pasvik-cafe.no/>

Kirkenes turistinformasjon

<http://www.kirkenesinfo.no/>

Skole – undervisning

Phenology of the North Calotte er et skoleprosjekt innenfor fenologi med ungdomsskoler fra Finnmark og Kolahalvøya. Prosjektets hovedmål er å øke den naturfaglige kompetansen og interessen i grunnskolen. Gjennom skoleåret registrerer skolene årvisse hendelser i naturen, slik som blomstring, fruktmodning og lignende i sitt nærområde. En gang i året møtes mellom 50 og 60 lærere og elever fra de aktive skolene til et tre dager langt faglig og sosialt arrangement, som annethvert år avholdes i Norge og annethvert år i Russland.

Brosjyrer

Det eksisterer en rekke brosjyrer om naturen i Pasvikdalen. Fylkesmannen vil utforme en egen brosjyre om Pasvik naturreservat.

Samarbeid med naboland

Fylkesmannen har tidligere gjennomført en rekke prosjekter sammen med russiske og finske miljøvernmyndigheter, og planlegger å gjøre dette også framover.

Nettformidling

Direktoratet for naturforvaltning – Naturbase (faktaark):

<http://dnweb12.dirnat.no/nbinnsyn/asp/faktaark.asp?iid=VV00000014>

Fylkesmannen i Finnmark – Artikler bl.a.:

<http://www.fylkesmannen.no/fagom.aspx?m=1887&amid=3485060>

Miljøstatus i Finnmark – Pasvik naturreservat:

http://finnmark.miljostatus.no/msf_widePage.aspx?m=1319

Øvre Pasvik nasjonalparkstyre:

<http://www.nasjonalparkstyre.no/no/Ovre-Pasvik/>

Lovdata – Verneforskrift:

<http://www.lovdata.no/for/lf/mv/xv-19931015-0989.html>

Bioforsk Svanhovd – Om miljødokumentasjon:

http://www.bioforsk.no/ikbViewer/page/fagomrader/fagomrade/omrade/tema/tema?p_dimension_id=15093&p_dimension_under=15093

Bioforsk Svanhovd – Øvre Pasvik Nasjonalparksenter:

http://www.bioforsk.no/ikbViewer/page/prosjekt/hovedtema?p_dimension_id=19512&p_menu_id=19528_&p_sub_id=19513&p_dim2=19520

Pasvik – Inari Trilateral Park:

<http://www.pasvik-inari.net/>

Statsbygg – Om Nyrud politistasjon:

<http://www.statsbygg.no/Kulturminnearet-2009/Nyrud-politistasjon/>

Arkitekturguide – Om Noatun

http://www.ub.uit.no/baser/arkinord/categories.php?cat_id=451&l=norwegian

Bøker

- S. Wikan, O. Makarova og T. Aarseth. 1994. **Pasvik, Norsk-russisk naturreservat**. Grøndahl og Dreyers forlag AS.
- R. Kollstrøm, O. Makarova og T. Tyins. 1996. **Enare-Pasvik, Natur og folk i grenseland**. Produksjon av Bioforsk Svanhovd på oppdrag fra miljøvernmyndighetene i Norge, Russland og Finland.
- G. Hønneland og L. Rowe. 2008. **Fra svarte skyer til helleristninger. Norsk-russisk miljøvernssamarbeid gjennom 20 år**. Tapir akademiske forlag.
- Hans Tho. L. Schaanning. 1916. **Jægerliv nordpaa. Jagt-zoologiske reiser til Finmarken og Novaja Semlja**. Cammermeyers, Kristiania.
- S. Wikan. 2000. **Johan Koren, feltzoolog og polar-pioner**. Schibsted.
- H. Evjenth. 1938. **Gutten som Norge glemte: boken om Johan Koren**. Gyldendal.

Rapporter

- M. Günther. 2006. **Ti år med vannfugltelling i Pasvik naturreservat**. Bioforsk Rapport Vol. 1 Nr. 68. Bioforsk Jord og miljø Svanhovd.
- Birkeland og G. Arnesen. 2011. **Fjærevatn, Sør- Varanger kommune. Vurdering av behov og metoder for skjøtsel av gjengrodde våtmarksområder i Pasvik naturreservat 2011**. Ecofact rapport 122. Ecofact AS.
- P. E. Aspholm. 2008. **Reingjerde i Pasvik naturreservat**. Bioforsk Rapport Vol. 3 Nr. 119. Bioforsk Jord og miljø Svanhovd.
- S. Wikan. 1987. **Naturverninteresser i Øvre Pasvik**. Zoologiske undersøkelser. Sør-Varanger museum. Rapport.
- S. Wikan. 1992. **Svanhovd miljøsenner. Utredning for Miljøverndepartementet**. Miljøverndepartementet.
- **Pasvikprogrammet. Oppsummeringsrapport**. 2008. Fylkesmannen i Finnmark. Miljøvernavdelingen. Rapport 1 – 2008.

- **Flerbruksplan for Pasvikvassdraget.** 1997. Norsk-Finsk Grensevasstragskommisjon/ Fylkesmannen i Finnmark, Miljøvern avdelingen.
- A. Bernhoft-Osa. 1977. **Noen minner om konservator Hans Thomas Lange Schanning.** Rapport Zoologisk serie 1977-13. Universitetet i Trondheim
- P. G. Thingstad. 1995. **Ornitologiske befaringer i norsk-russiske Pasvik naturreservat.** Notat fra zoologisk avdeling. Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet.

4.5 Oppsyn

Statens naturoppsyn (SNO) ved lokalkontoret i Kirkenes har ansvar for oppsyn i Pasvik naturreservat.

SNO er myndighetsutøver etter naturoppsynsloven, og skal ivareta nasjonale miljøverdier og forebygge miljøkriminalitet. SNO har et nasjonalt ansvar for tilsyn i landets verneområder, og skal føre kontroll med at bestemmelser gitt i følgende sju lover blir overholdt:

- Naturmangfoldloven
- Friluftsløven
- Motorferdselloven
- Kulturminneløven
- Viltloven
- Lakse- og innlandsfiskeløven
- Deler av forurensingsloven

I tillegg til kontrolloppgavene er informasjon og veiledning en sentral del av naturoppsynets virksomhet. I samarbeid med forvaltningsmyndigheten kan SNO drive skjøtsel, tilrettelegging, vedlikehold, registrering og dokumentasjon.

Figur 30: Tilrettelagt sti mot fuglebua i Gjøkbukta – Foto: Bjørnar Strøm-Hågensen /Fylkesmannen i Finnmark

5 Saksbehandling

Generelle retningslinjer

Forvaltningsmyndighet for Pasvik naturreservat er Fylkesmannen i Finnmark. Verneforskriften legger føringer for hvordan området skal forvaltes. I forskriften står det hvilke aktiviteter og tiltak som henholdsvis er tillatt, forbudt eller som krever tillatelse fra Fylkesmannen.

Alle søknader om aktiviteter eller tiltak som krever tillatelse etter verneforskriften sendes pr. brev, e-post eller faks til Fylkesmannen i Finnmark.

Direktoratet for naturforvaltning, Statens naturoppsyn, Finnmarkseiendommen, Sør-Varanger kommune og reinbeitedistrikt 5 A/C skal ha kopi av alle vedtak. I saker som berører andre interesser skal disse underrettes om vedtak.

Nærmere retningslinjer for saksbehandling er gitt under beskrivelse av de enkelte brukerinteresser i kapittel 3.

Klagebehandling

Vedtak fattet av Fylkesmannen med hjemmel i verneforskriften eller naturmangfoldloven kan påklages etter reglene i forvaltningsloven kapittel VI. Klageinstans er Direktoratet for naturforvaltning.

Forholdet til naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, jf. § 7. Det skal fremgå av Fylkesmannens vedtak hvordan prinsippene i §§ 8 – 12 er vurdert.

Vedtak om vern av Pasvik naturreservat er hjemlet i naturvernloven. 1. juli 2009 trådte naturmangfoldloven i kraft og naturvernloven ble opphevet. Verneforskrifter vedtatt med hjemmel i naturvernloven gjelder fortsatt inntil Kongen bestemmer noe annet, jf. naturmangfoldlovens overgangsbestemmelse § 77 første punktum.

I naturmangfoldloven er det i § 48 gitt en ny generell dispensasjonsbestemmelse som også er gitt virkning for verneforskrifter etter naturvernloven, jf. naturmangfoldloven § 77 andre punktum. Dette betyr at den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriftens kapittel VIII er satt ut av kraft. I tilfeller hvor søknader tidligere skulle behandles etter verneforskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse, skal de nå behandles etter naturmangfoldloven § 48. Fylkesmannen skal da vurdere virkningene en dispensasjonen kan få for verneverdiene, og det skal fremgå hvilken vekt det er lagt på dette, jf. naturmangfoldloven § 48, 4. ledd siste punktum.

Krav til saksbehandling ved utøvelse av myndighet i medhold av verneforskriften står beskrevet i rundskriv fra DN (2001, revidert 2010) *Forvaltning av verneforskrifter*. Rundskrivet gjennomgår også grundig hvordan man forholder seg til ordlyden i § 48.

Naturmangfoldlovens § 49 sier noe om utenforliggende virksomhet: *Kan virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. For annen virksomhet gjelder aktsomhetsplikten etter § 6.*

Forholdet til annet lovverk

Det er viktig å merke seg at øvrig lov- og regelverk gjelder i tillegg til verneforskriften. Et eksempel er en søknad om dispensasjon til motorferdsel. Man vil da behøve tillatelse etter verneforskriften og samtidig tillatelse etter motorferdselloven fra kommunen. Verneforskriften går foran andre lover eller forskrifter hvis det er motstrid mellom disse.

Vanligvis vil verneforskriften ha strengere bestemmelser om bruk og tiltak i et verneområde enn annet lovverk. Det er derfor naturlig at en søknad om dispensasjon i første omgang blir behandlet etter verneforskriften. Avslag etter verneforskriften kan ikke overstyres av annet lovverk, og tillatelse etter annet lovverk er ikke tilstrekkelig til at tiltak kan iverksettes.

Forholdet til kulturminnemyndighet

Finnmark fylkeskommune (FFK) har forvaltningsansvar for kulturminner i fylket fra de tidligste tider til vår egen tid, jf. kulturminneloven. Kulturminner fra før 1537 er automatisk fredet. I tilfeller hvor det i naturreservatet kommer fram gjenstander eller andre spor fra eldre tid, må melding sendes omgående til FFKs areal- og kulturvern avdeling, jf. kulturminneloven § 8. Eventuelt arbeid som pågår når tilfellet oppstår må stanses. Meldeplikten skal formidles av Fylkesmannen til eventuelle tiltakshavere.

Sametinget har forvaltningsansvaret for vern av samiske kulturminner, jf. kulturminneloven. Samiske kulturminner er først og fremst fysiske spor etter samisk virksomhet. Samiske kulturminner er automatisk fredet når de er eldre enn 100 år. For kulturminner som er yngre, må det fattes vedtak om fredning.

Adresseliste berørte interesser

Fylkesmannen i Finnmark, Statens Hus, 9815 Vadsø, 789 50300,

fmfipostmottak@fylkesmannen.no

Øvre Pasvik nasjonalparksstyre, Statens Hus, 9815 Vadsø

ovre.pasvik@fylkesmannen.no

Direktoratet for naturforvaltning, Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim,

postmottak@dirnat.no

Sør-Varanger kommune, Postboks 406, 9915 Kirkenes,

postmottak@sor-varanger.kommune.no

Finnmark Fylkeskommune, Fylkeshuset, 9815 Vadsø, 789 63000,

postmottak@ffk.no

Sametinget, Ávjovárgeaidnu 50, 9730 Karasjok,

samediggi@samediggi.no

Finnmarkseiendommen, Torget, 9700 Lakselv, 09975,

post@fefo.no

Grensekommisariatet, Postboks 88, 9915 Kirkenes,

post.grensekom@politiet.no

Forsvaret v/ Garnisonen i Sør-Varanger, Postboks 800 Postmottak 2617 Lillehammer,

forsvaret@mil.no

Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark, Postboks 174, 9735 Karasjok, 784 68700,

karasjok@reindrift.no

Reinbeitedistrikt 5A/C, Leder Egil Kalliainen, Rødsand, 9910 Bjørnevatn,

kalliain@online.no

Øst-Finnmark politidistrikt, Rådhusvingen 1, 9917 Kirkenes, 789 72000,

post.ostfinnmark@politiet.no

Statsbygg region nord, Kaigata 4, Postboks 338, 9254 Tromsø,

postmottak.EN@statsbygg.no

Pasvik Kraft AS, Buen 2, 9912 Hesseng, 789 94970,

post@pasvik-kraft.no

Bioforsk Svanhovd, 9925 Svanvik,

svanhovd@bioforsk.no

Forum for natur og friluftsliv – Finnmark, Postboks 26, 9915 Kirkenes

finnmark@fnf-nett.no

Øvre Pasvik Bygdelag, Vaggetem, 9925 Svanvik

SNO Kirkenes, Johan Knutsens gt. 25, 9915 Kirkenes

Gunnar Sch. Kollstrøm, Røsslyngveien 4, 9912 Hesseng

Rolf Kollstrøm, Sikdalsveien 17A, 9910 Bjørnevatn

6 Referanser

Bøker og rapporter

- DN håndbok nr. 17 – 2001, oppdatert 2010. Områdevern og forvaltning. Direktoratet for naturforvaltning.
- DN rundskriv – 2001, revidert 2010. Forvaltning av verneforskrifter. Direktoratet for naturforvaltning.
- Distriktsplan for Reinbeitedistrikt 5A Pasvik. 2002.
- Brøyte seg rydning. Fra Seips visebok for hjem, skole og foreninger. 1967. Aschehoug.
- Flerbruksplan for Pasvikvassdraget. 1997. Norsk-Finsk Grensevassdragskommisjon/ Fylkesmannen i Finnmark, Miljøvernavdelingen.
- M. Günther. 2006. Ti år med vannfugltellinger i Pasvik naturreservat. Bioforsk Rapport Vol. 1 Nr. 68. Bioforsk Jord og miljø Svanhovd.
- Hans Tho. L. Schaanning. 1916. Jægerliv nordpaa. Jagt-zoologiske reiser til Finmarken og Novaja Semlja. Cammermeyers, Kristiania.
- I. Birkeland og G. Arnesen. 2011. Fjærevatn, Sør- Varanger kommune. Vurdering av behov og metoder for skjøtsel av gjengrodd våtmarksområder i Pasvik naturreservat 2011. Ecofact rapport 122. Ecofact AS.
- Marklagsstatistikk. Norsk Institutt for skog og landskap, Digitalt marklagskart.
- P. E. Aspholm. 2008. Reingjerde i Pasvik naturreservat. Bioforsk Rapport Vol. 3 Nr. 119. Bioforsk Jord og miljø Svanhovd.
- S. Wikan, O. Makarova og T. Aarseth. 1994. Pasvik, Norsk-russisk naturreservat. Grøndahl og Dreyers forlag AS.
- R. Kollstrøm, O. Makarova og T. Tyins. 1996. Enare-Pasvik, Natur og folk i grenseland. Produksjon av Bioforsk Svanhovd på oppdrag fra miljøvernmyndighetene i Norge, Russland og Finland.
- S. Wikan. 1987. Naturverninteresser i Øvre Pasvik. Zoologiske undersøkelser. Sør-Varanger museum. Rapport.
- T. Alm, K. A. Bråthen, S. R. Karlsen, B. Nordtug, G. Sommersel og S. Øiesvold. 1994. Botaniske undersøkelser av kulturlandskap i Finnmark. 3. Lokalitetsbeskrivelser for Øst-Finnmark. Naturvitenskap nr. 77. Tromsø museums rapportserie.
- Ramsar Information Sheet (RIS). 2009 – 2012. Under utarbeidelse. Direktoratet for naturforvaltning.

Nettsteder og databaser

Artskart: <http://artskart.artsdatabanken.no/Default.aspx>

Naturbase: <http://www.naturbase.no>

Infoland: www.infoland.no

Reindrifforvaltningen: www.reindrif.no

Johan Koren. (2011-11-23) I Store norske leksikon. Hentet fra http://snl.no/nbl_biografi/Johan_Koren/utdypning_-_2

Om Green Belt: http://www.europeangreenbelt.org/001.route_fs.html

Pasvik-Inari Trilateral Park: <http://www.pasvik-inari.net/>

Lovverk

- Opprettelse av Pasvik naturreservat i Sør-Varanger kommune, Finnmark fylke. 1993. Kongelig resolusjon av 15. oktober 1993.
- Forskrift om vern av Pasvik naturreservat i Sør-Varanger kommune, Finnmark fylke. 1993.
- Naturmangfoldloven. 2009.
- Naturvernloven. 1970.

Reindriftsloven. 2007.

Viltloven. 1981.

Lakse- og innlandsfiske_loven. 1992.

Kulturminneloven. 1978.

Naturopsynsloven. 1996.

Forvaltningsplan for rovvilt i region 8. 2007.

Forskrift om forvaltning av rovvilt. 2005.

Fredning med hjemmel i kulturminnelovens §§ 15 og 21. Fredningsvedtak for Noatun –
Gnr.15 Bnr. 2 – Øvre Pasvik – Sør-Varanger kommune.

Vedlegg 1: Verneforskrift

FOR 1993-10-15 nr 989: Forskrift om vern av Pasvik naturreservat, Sør-Varanger kommune, Finnmark.

I

I medhold av Lov om naturvern av 19. juni 1970, nr. 63, § 8, jf. § 10 og §§ 21, 22 og 23, er et våtmarksområde mellom Hestefoss og Jordanfoss ved Pasvikelva med omkringliggende myrer, kratt og skogsområder, i Sør-Varanger kommune i Finnmark fylke vernet som naturreservat ved kgl res av 15. oktober 1993 under betegnelsen Pasvik naturreservat.

II

Reservatet er en del av et felles naturreservat med Russland.

Det fredete området berører følgende gnr./bnr.: 15/2, 15/3 og 15/9, ved siden av statsgrunn.

Reservatet dekker et areal (norsk side) på ca. 19,1 km², hvorav ca. 4,6 km² er vannareal.

Grensene på norsk side framgår av vedlagte kart i målestokk 1:50 000 datert Miljøverndepartementet oktober 1993. Kart og fredningsbestemmelser oppbevares i Sør-Varanger kommune, hos Fylkesmannen i Finnmark, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

De nøyaktige grensene for reservatet skal avmerkes i marka, og knekkpunktene bør koordinatfestes.

III

Formålet med naturreservatet er å bevare:

1. Et våtmarksområde som er et svært viktig hekke- og rasteområde for en rekke arter av ender, gjess, vadere og sangsvane.
  2. Deler av Pasvikelva hvor det opprinnelige elveleiet er intakt.
  3. En klassisk lokalitet med rik natur- og kulturhistorie med stor vitenskapelig og pedagogisk verdi
- samt å utvikle naturvernsamarbeidet med Russland.

IV

For området gjelder følgende bestemmelser:

1. All vegetasjon i vann og på land, herunder døde busker og trær, er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse. Nye plantearter må ikke innføres.
2. Dyre- og fuglelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse med de unntak som følger av pkt. V. Bruk av skytevåpen er forbudt. Hunder skal holdes i bånd. Utsetting av vilt er forbudt.
3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre eller forstyrre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, oppdemning, uttak, oppfylling, framføring av luftledninger, jordkabel, bygging av veier, oppdyrking, drenering, utføring av kloakk og andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler. Opplistingen er ikke uttømmende.
4. Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt. Forbudet gjelder også lavtflyging under 800 fot over reservatområdet, samt bruk av modellbåter og modellfly.
5. Camping, teltslaging og oppsetting av kamouflasjennretninger er forbudt.

V

Bestemmelsene i pkt IV er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet, grenseoppsyn og tiltak i rednings-, ambulanse-, politi-, brannvern-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed.
2. Lovlig og nødvendig bruk av snøscooter på snødekt, frossen mark og is i forbindelse med reindrift, næringsfiske og jordbruksnæring i perioden fra og med 1. november til og med 15. april, samt uttransport av felt elg med snøscooter på vinterføre. Jakt og sportsfiske regnes ikke som næring.
3. Ferdsel med motorbåt etter motorferdselloven og forskrifter gitt i medhold av denne i forbindelse med fiske og organisert turisme.
4. Jakt på elg i samsvar med Viltlovens bestemmelser, herunder bruk av hund under kontroll i forbindelse med lovlig jakt.
5. Sanking av bær og matsopp.
6. Bruk av tørrkvist og greiner til brensel på stedet.
7. Tradisjonell slått og hesjing av elvesnelle og starr.
8. Eksisterende jordbruk og tradisjonell beiting, herunder nødvendig bruk av gjeterhund.
9. Bruk og nødvendig vedlikehold av eksisterende, lovlig oppsatte hus, hytter, båtnaust, veger og andre anlegg. Herunder motorisert ferdsel på eksisterende opparbeidede veier.
10. Restaurering og skjøtsel av kulturminner.

VI

Forvaltningsmyndigheten eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer kan gi tillatelse til:

1. Oppføring av tilbygg og uthus i tilknytning til lovlig oppsatte hus og hytter.
2. Bygging av båtnaust og kaier, og innretninger i forbindelse med grenseoppsyn.
3. Oppsett og røkting av andeholker og fuglekasser.
4. Teltslaging og camping.
5. Motorferdsel utover det som følger av kap V, pkt 2, 3 og 9.

VII

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer kan gjennomføre skjøtselstiltak i samsvar med fredningsformålet. Det kan utarbeides skjøtelsesplan som skal inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av tiltakene.

VIII – UTGÅTT

(se kapittel 5 – Saksbehandling om Forholdet til naturmangfoldloven og Vedlegg 2 – Naturmangfoldloven kapittel II og § 48)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene når formålet med fredningen krever det, samt for vitenskapelige undersøkelser, arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning og i andre særlige tilfeller, når disse ikke strider mot formålet med fredningen.

IX

Forvaltningen av fredningsbestemmelsene tillegges Fylkesmannen i Finnmark.

X

Denne forskriften trer i kraft straks.

Vedlegg 2: Naturmangfoldloven kapittel II og § 48

Kapittel II – Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk

§ 4. (forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer)

Målet er at mangfoldet av naturtyper ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med det artsmangfoldet og de økologiske prosessene som kjennetegner den enkelte naturtype. Målet er også at økosystemers funksjoner, struktur og produktivitet ivaretas så langt det anses rimelig.

§ 5. (forvaltningsmål for arter)

Målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengige av.

Forvaltningsmålet etter første ledd gjelder ikke for fremmede organismer.

Det genetiske mangfold innenfor domestiserte arter skal forvaltes slik at det bidrar til å sikre ressursgrunnlaget for fremtiden.

§ 6. (generell aktsomhetsplikt)

Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med målene i §§ 4 og 5. Utføres en aktivitet i henhold til en tillatelse av offentlig myndighet, anses aktsomhetsplikten oppfylt dersom forutsetningene for tillatelsen fremdeles er til stede.

§ 7. (prinsipper for offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12)

Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen.

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

§ 9. (føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger

den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

§ 10. (økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

§ 11. (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver)

Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

§ 12. (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

§ 13. (kvalitetsnormer for naturmangfold)

Kongen kan fastsette retningsgivende kvalitetsnormer for naturmangfoldet, bl.a. om forekomsten av en art eller utbredelsen eller økologisk tilstand av en naturtype.

Grenseverdier for forurensning eller kvalitetsmål for vassdrag fastsettes etter reglene i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) eller lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven).

Blir en kvalitet fastsatt i en norm etter denne loven ikke nådd, eller er det fare for dette, bør myndigheten etter denne lov i samråd med andre berørte myndigheter utarbeide en plan for hvordan kvaliteten likevel kan bli nådd. Planen kan bl.a. gå ut på at det fastsettes nærmere forskrifter med hjemmel i denne eller andre lover.

§ 14. (vektlegging av andre viktige samfunnsinteresser og samiske interesser)

Tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser.

Ved vedtak i eller i medhold av loven som berører samiske interesser direkte, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur.

§ 48. (dispensasjon fra vernevedtak)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til

verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Vedlegg 3: Oversikt over planlagte skjøtsels- og forvaltningstiltak

Nr	Tiltak	Prioritet	Ansvarlig	Tidsplan	Henvisning	Estimert kostnad
	SKJØTSEL					
1	Slått av elvesnelle i Gjøkbukta	Høy	FM	2013 - 2015	Kap. 4.1 jf. kap. 2.7	75 000
2	Fjerning av fremmede arter med negativ påvirkning på verneverdiene	Høy	SNO	Kontinuerlig	Kap. 4.3 jf. kap. 2.7	0
	TILTAK OG TIL RETTELEGGING					
3	Kartlegge og eventuelt å tilrettelegge for båtutsetting	Middels	FM/SNO/ Ekstern	Innen 2015	Kap. 3.1	20 000
4	Fjerne utvalgte trær foran fuglebua i Gjøkbukta	Middels	SNO	2012	Kap. 3.1	Utført
5	Kartlegge behov for større p-plass, toalett og søppeldunk ved fuglebua i Gjøkbukta	Lav	FM	Innen 2014	Kap. 3.1	10 000
6	Registrere og fjerne jernskrot	Lav	SNO	2012 - 2013	Kap. 4.2	10 000
7	Kartlegge vrakrester i elva ved Nyrud	Lav	FM	Innen 2020	Kap. 4.2	50 000
8	Fjerne linje sør om Nyrud	Lav	SNO	2012	Kap. 4.2	Utført
	NATUR-OVERVÅKING					
9	Kartlegging av vegetasjon i Gjøkbukta	Høy	Ekstern	2014 og 2016	Kap. 4.3 jf. kap. 2.7	50 000
10	Overvåke bestandsutviklingen til våtmarksfugl	Høy	Ekstern (årlig fugletelling)	Årlig	Kap. 4.3 jf. kap. 2.7	0
11	Kartlegging av Gjøkbuktas verdi for våtmarksfugl	Høy	Ekstern	2014	Kap. 4.3 jf. kap. 2.7	50 000
12	Kartlegging av bunndyr i Gjøkbukta	Høy	Ekstern	2014 og 2016	Kap. 4.3 jf. kap. 2.7	50 000
13	Overvåking av fremmede arter	Høy	FM/SNO	Kontinuerlig	Kap. 4.3 jf. kap. 2.7	0

Forvaltningsplan for Pasvik naturreservat

14	Overvåke vannstand	Lav	SNO/ Ekstern	Årlig	Kap. 4.3 jf. kap. 2.7	10 000
15	Kartfeste kjørespor i utmark	Middels	SNO/ Ekstern	2015	Kap. 3.5	20 000
	FORMIDLING					
16	Felles skiltplassering	Lav	FM	Innen 2015	Kap. 4.4	20 000
17	Tilrettelegge digital informasjon til GSV	Middels	FM	Innen 2015	Kap. 4.4	5 000
18	Lage brosjyre/folder	Lav	FM	Innen 2015	Kap. 4.4	60 000
19	Merke sti mot bjørnehi og lage infoplakat	Middels	SNO/ Ekstern	2012 - 2013	Kap. 4.4	10 000
20	Førnye informasjonsplakatene	Høy	FM/SNO	2012 – 2013	Kap. 4.4	Plakater trykket i 2012
	ANNET					
21	Systematisere informasjon om natur- og kulturhistorie	Middels	FM	Innen 2015	Kap. 2. 7	0

Vedlegg 4: Vannfugl i Pasvik naturreservat

Tabell A: Tabellen viser antall registrerte vannfugl ved vårtellinger i Fjærvannområdet 1996 – 2005. Makstallet for de to tellingene hvert år vises. Det høyeste makstallet for hver art er uthevet. *) kun talt fra norsk side. Kilde: Bioforsk Rapport Vol. 1 Nr. 68 2006.

Art	1996	1997	1998*	1999	2000	2001	2002	2003*	2004	2005
Sangsvane	24	8	19	23	1	50	43	83	70	48
Sædgås	0	0	0	7	3	78	1	2	30	3
Brunnakke	132	122	104	113	103	188	239	196	282	68
Snadderand	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Krikkand	52	10	18	58	13	29	18	14	32	18
Stokkand	18	11	13	32	6	26	29	24	34	22
Stjertand	4	3	2	12	2	12	16	8	13	2
Knekkand	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Skjeand	0	2	2	0	0	0	3	0	12	2
Toppand	130+	7	9	48	6	28	64	26	25	43
Bergand	0	0	2	0	0	3	1	0	2	13
Havelle	6	0	11	0	0	0	0	0	2	41
Svartand	45	7	12	35	300+	12	67	18	35	56
Sjørørre	29	0	5	0	23	2	7	2	51	23
Kvinand	163	128	233	155	250+	172	246	140	116	83
Lappfiskand	23	7	15	15	9	16	32	21	22	49
Siland	39	12	12	19	19	39	34	54	29	41
Laksand	45	10	48	36	13	32	31	24	24	26
Storlom	21	7	11	12	16	12	8	6	12	13
Smålom	2	2	0	0	4	0	0	1	2	5
Storskarv	1	0	0	0	0	3	0	0	0	0
Havørn	1	3	1	1	1	1	2	1	1	1
Myrhauk	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Fiskeørn	2	4	1	2	1	3	2	5	3	0
Trane	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2
Tjeld	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0
Sandlo	0	0	0	22	0	4	3	0	3	0
Heilo	2	4	2	0	1	0	4	0	0	0
Temmincksnipe	1	1	0	10	0	5	0	0	0	0
Myrsnipe	0	0	0	2	0	3	0	0	1	0
Brushane	11	1	2	72	5	10	22	0	8	0
Kvartbekkasin	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Enkeltbekkasin	7	3	4	9	5	3	1	0	1	0
Lappspove	0	0	1	20	1	9	11	4	10	1
Småspove	0	2	1	2	0	1	2	1	4	3
Sotsnipe	31	2	5	57	0	13	8	4	6	4
Rødstilk	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0
Gluttsnipe	13	3	6	22	3	26	7	8	24	10
Grønnstilk	31	24	44	77	12	16	15	7	18	11
Strandsnipe	17	3	4	8	18	3	12	1	5	14
Steinvender	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Svømmesnipe	15	28	4	3	28	0	0	0	3	11
Tyvjo	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0
Dvergmåke	15	0	0	3	8	27	3	13	60	24
Hettemåke	2	0	0	21	6	2	0	6	8	0
Fiskemåke	13	18	27	37	35+	35	77	21	24	17
Gråmåke	3	3	3	1	8	0	18	1	4	7
Svartbak	2	10	11	3	1	5	4	1	2	5
Sildemåke	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Makrellterne	2	0	2	0	0	1	0	0	2	3
Rødnebbterne	200+	52	145+	76	43	106	43	70	56	101
Høyeste sum	1056	473	718	872	861	832	969	757	946	611

Forvaltningsplan for Pasvik naturreservat

Tabell B: Tabellen viser antall registrerte vannfugler ved høsttelling i Fjærvannområdet 1996 – 2005. Det høyeste maksantall for hver art er uthevet. Kilde: Bioforsk Rapport Vol. 1 Nr. 68 2006.

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Sangsvane	9	2	9	1	10	11	31	75	38	23
Sædgås	0	0	2	0	0	0	0	14	0	0
Brunnakke	198	339	249	39	340	72	100	205	380	393
Krikkand	6	32	14	4	8	1	80	165	260	25
Stokkand	13	4	8	0	23	3	97	280	10	43
Stjertand	4	3	1	0	3	0	4	0	7	3
Knekkand	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Skjeand	2	0	1	0	0	0	0	0	2	1
Toppand	113	65	73	46	50	136	120	1	57	10
Havelle	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Svartand	0	9	0	0	27	0	0	0	0	14
Kvinand	163	189	167	152	185	143	162	198	158	152
Lappfiskand	53	41	42	42	68	56	62	88	146	43
Siland	22	21	15	10	12	0	9	12	20	9
Laksand	215	58	19	11	21	116	10	57	61	33
Storlom	33	5	3	10	12	8	10	0	6	8
Smålom	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Storskarv	0	12	0	1	0	0	0	0	0	0
Havørn	0	0	0	0	1	1	0	0	2	2
Fiskeørn	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0
Tundralo	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Småspove	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Fiskemåke	8	20	0	3	1	0	0	4	0	0
Gråmåke	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0
Svartbak	0	2	1	2	0	1	0	0	0	0
Makrellterne	0	3	6	0	0	0	0	0	0	0
Rødnebbterne	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0
SUM	843	808	618	324	758	549	686	1100	1147	759

Fylkesmannen i Finnmark
Finnmárkku Fylkkamánni

Telefon 78 95 03 00

E-post: fmfi@mottak.fylkesmannen.no

Adresse:

Statens hus

9815 Vadsø

Internett: www.fmfi.no